27653
Ćurilovac

Poštarina plaćena.

Mali oglasnik
do 20 riječi 10 Dinara. Svaka daljnja riječ 50 para. Debelo štampane riječi naslova po 2 Din

Upitima treba priložiti marku za odgovor.
(Oglasi se plaćaju unaprijed.)

Uzorni Vrtlar

Ilustrovani list za napredno vrtlarstvo i sitno živinogojstvo.

Izlazi jedanput mjesečno. Godišnja pretplata za SHS. Din. 40·—. Za inozemstvo Din 50·— Adresa: ::: ZAGREB I., Poštanski pretinac broj 201. :::

Cijena 4 dinara.

Cijene oglasa:
1/1 stranice Din. 200·—
1/2 „ „ 110·—
1/4 „ „ 60·—
1/8 „ „ 35·—
Veći oglasi prema po godbi. Kod višekratnog uvrštenja popust. Na prvoj strani omota 25% više.

Godina V. **Zagreb, studeni (novembar) 1927.** **Broj 11.**

Sadržaj:

1. Krizantema. (Sa slikom). — 2. Internacionalni hortikulturni kongres. — 3. Umjetnost iskorišćivanja cvijeća. — 4. Памук. (Sa slikom.) — 5. Važnost stajskog gnojenja povrća. — 6. Hren. — 7. Razno iz vrtlarstva. — 8. Najvažnije radnje u vrtu. (Studeni-Decembar). — 9. Valjan kokošinjac. (Sa 9 slika). — 10. Pasmine kunića. (Sa 3 sl.) 11. Razno iz sitnog živinogojstva. — 12. Razne vijesti. — 13. Pitanja i odgovori. — 14. Književne vijesti. — 15. Osobne vijesti. — 16. Spoljna trgovina voća i povrća u kraljevini S. H. S.

Kuniće
zajamčeno čistokrvne, specijalni uzgoj, samo za daljnji rasplod i to:
Belgijske orijaše željez. sive, zečje i lisičje boje.
Bijele orijaše.
Bečke plave.
Franc. srebrne.
Franc. srebrne svijetle.
Rajnske šarene.
Chinchilla.
u starosti 2—3 mjeseca, razašilje u sandučićima željeznicom ili poštom
Kunićarstvo
Stjepan Šteidl, Virje

Prodajem:
Belgijske orijaške
Chinchilla (engl. pasmina)
Hermelin
Životinje su od najviše odlikovanog porijekla.
Herman Pošinger
Hilfs-Preissrichter
Kranj 45.

Ivan Thaler
voćarstvo i rasadnici
Vukovar (Srem)
!
Preporuča svoj veliki izbor kalamitih voćaka, ruže, razno drveće za drvored, grmlje i šiblje, ozimno grmlje (Stauden), šimširi (Buxus), Dahlie, Canne.
Cjenik se šalje na zahtjev besplatno!

Trgovine cvijeća!
Opskrbite se u zimskoj sezoni rezanim cvijećem uz umjerene cijene i to:
Koncem decembra do februara **„Rimski zumbuli“** bijele i plave boje, te **„Narcisse Tazetta“**. — U februaru-martu **„Šeboj (Cheiranthus)** crveni i bijeli, te ljubičice **(Viola odorata)**. — Popis cijena i uvjet odpreme na zahtjev badava i franco. — Adresa:
Vrtlarstvo Marko Marojica, Mlini-Župe, Dubrovnik

Plemenite voćke,
novosti od ruža, ukrasno grmlje i drveće, konifere i perene nuđa u prvorazrednoj kakvoći uz snižene cijene:
Jankomir d. d.
velevrtlarija i rasadnik,
Stenjevec kraj Zagreba.
Novi cijenik sa važnim uputama za sadnju šalje se, ako se pošalje Din. 5·— u markama, koje se kod naloga vraća.
Vrtlari imaju popust!

TRGOVINA CVIJEĆA
*I. SVOBODA * ZAGREB*
*ILICA 37 * TELEFON 12-70*
Najukusnija izrada modernih nadgrobnih vijenaca, bouqueta i raznih arangemenata. — Cvijeće iz vlastitog vrtlarstva i sa talijanske rivijere.

Preparirana roba za ukras
!
Bukove grančice, Buksus, Paprat, Lovorjeve grančice i lišće, Lovska mahovina, lisiček storžki, sve v raznih bojah. Roba je domače izradbe i je vrlo jeftina. Šaljam isto svežu paprat po Din. 38·— za 5 kg poštni paket, poštnine i pakovanja prosto. Tražite uzorke i cijene besplatno.
Ed. Pišler, Vrhnika
Slovenija

Voćke
u svim oblicima, **ukrasno grmlje i drvlje, ruže, ribiz, kosumlje, konifere** i drugo, samo prvovrsne sadike. Cjenik na zahtjev besplatno.
M. Podlogar
drevesničar in vrtnar
Dobrna pri Celju

Salon cvijeća
Anton
Gabrić
Zagreb
Marovska ulica 25
Primaju se narudžbe za izrađivanje buketa, aranžma, nadgrobnih, vijenaca i t. d. i t. d.
Brza podvorba!
Cijene solidne!

Švicarska kućica

(Schweizerhäuschen), vrlo lijepa, za jednu širokonisku košnicu (Breitwabenstock) prikladna, ukras svakog vrta, kao i jedna originalna dubovina (Klotzbeute) za 4 pčelca, lijep ures pčelinjaka, prodaje se uz povoljnu cijenu radi odlaska. Interesentima šalje se fotografija. Upiti pod šifrom „Ukras vrta“ na upravu lista.

Sanskoga jarca

za pripust imade Pezić, Zagreb, Vrhovec 81. — Prodaje se jedan par ovogodišnjih sanskih koza.

Morerde, Torfmull i Lauberde

šaljem svaku količinu — vrlo jeftino. Ed. Pišler, Vrhnika, Slovenija.

Tko?

oglašuje u „Uzornom Vrtlaru“, taj polučuje siguran uspjeh!

2-godišnji zeleno cijepljeni

korenjici za najboljim vinskim i stolnim vrstama. Nevijepljeni korenjici američke loze. Voćke 1—3 godišnje, vocne divljake i vrtne ruže. Preporuča se kao najbolji od svih strana priznata. **„Stručna proizvodnja“** sa najsolidnijom i brzom poslugom. Cjenici sa opisom vrsti besplatno! Izlaze u hrvatskom, srpskom i njemačkom jeziku. **Janko Ivan Šarić**, vinogradar.-voćarski stručnjak, **Petrovaradin-Majur** Srijem.

Svaki broj našeg lista čita oko

15.000

čitatelja, koji se zanimaju za vrtlarstvo ili sitno živinogojstvo.

Moderno pčelarstvo

60 pčelaca sposobnih za prezimljenje u Langstroth-košnicama (amerikanski Breitwabensystem) za S. H. S. osobito prikladne, 25 praznih košnica, sav potrebiti pčelarski pribor, sve u najboljem stanju, prodaje se radi tseljenja uz povoljnu cijenu. — Upiti pod šifrom „Ljepa prilika“ na upravu lista.

Vrtlari!

U vašem je interesu, da oglašujete svoje proizvode u „UZORNOM VRTLARU“!

VRTLARA (baštovana)

potpuno vještog povrćarstvu i cvjećarstvu traži A. D. LETNJIKOVAC kod POŽAREVCA. Isti mora biti potpuno vješt u svojoj struci, pismen, da je vojnoj dužnosti udovoljio, da je trezven i neoženjen. Plata 700 Din. mjesečno sa besplatnim stanom i hranom. Nastupiti u službu može odmah. Molbe obložene sa uvjerenjem o zdravstvenom stanju i dosadanjem službovanju slati na:

A. D. LETNJIKOVAC
Požarevac — Srbija.

Cvjetni lonci!

Prva jugoslavenska keramička tvornica J. Kopecky, Daruvar, nuda sve vrsti cvjetnih lonaca uz umjerene cijene. Zahtjevajte od tvrtke cjenik!

Kupio bi

jednog vepra York-shirske pasmine, starijeg od godinu dana, sposobnog za priplod. Ponude sa naznačenjem cene slati na: Ivo Sertić, pošta Beograd 1.

Školama i narodnim knjižnicama i čitaonicama odobren i preporučen za nabavu jest:

„UZORNI VRTLAR“

(Ministarstvo Prosvete kraljevine S. H. S. od 3 VI. 1926. br. 65.531.)

Naš novi cjenik oglasa

(vidi 1. stranicu omota!) vrijedi počamši od 11. broja.

Dahlie

u najboljim vrstama. — Jedan sortiment od 10 raznih boja za 60 Dinara. Preporuča uzgajalište dahlia J. Chlumecky, pošta Brežice-Zakot.

GOLUBOVE

velike gušane (Englezere) kao i **Kuniće belgijske orijaše** rasprodaje:

Franjo Komarek, brijač, Bjelovar.

Upitima molim priložiti marku 1 Dinar.

SJEME divlje JABUKE.

Ovogodišnjeg zdravog sjemena od prave bosanske divlje jabuke imade dok zaliha traje uz cijenu od 50 Dinara po jednom kg. na prodaju: **Milutin Dević**, sreski ekonom **Gračanica**, (Bosna.)

!

Stara godišta

„Uzornog Vrtlara“

mogu se dobiti kod nas uz cijenu:

Godište 1923. nevezano	Din.	24·—
„ 1924. „	„	30·—
„ 1926. „	„	40·—

Korice za uvez pojedinog godišta „Uzornog Vrtlara“ sa oznakom godišta u zlatotisku 15 Din. Pojedino nevezano godište 20 Dinara više od nevezanog godišta. Poštom za svako godište 2 Dinara više.

Uprava „Uzorni Vrtlar“, Zagreb
Pošt. pretinac 201.

HRVATSKA UČITELJSKA
ŠTEDNA I PREDUJMOVNA ZADRUGA
KUKOVIČEVA 34 U ZAGREBU OSNOVANA 1889.

PRIMA ULOŠKE

i podijeljuje vjeresiju uz najpovoljnije uvjete!

Izlazi jedanput mjesečno.
Pretplata Din. 40·— (pol god. Din. 20·—). Za inozemstvo Din. 50·—. Novac, pretplata, oglasi, suradnja i drugo šalje se na: „Uzorni Vrtlar", Zagreb I., Poštanski pretinac 201.

Velecvjetna krizantema.

(Sa slikom.)

Raznobojne, nježne cvjetne latice prosule se po zemlji, izmiješale sa uvehlim lišćem u sag bezbrojnih nijansa od sviju boja, što ga prostrije majčica Priroda, da dostojno isprati ponajdražu svoju kćerku, Cvjetanu, koja nas ostavlja sada.

Od proljeća pa do kasne jeseni ona je golu zemlju zaodijevala najkrasnijim ruhom — cvijećem. A to cvijeće umorno je sada i počinka željno. Zato Cvjetana ostavlja naše krajeve, da se opet k nama vrati kad cvijeće otpočine. Ali prije nego nas ostavi, pruža nam ona još jedan prekrasan dar — krizantemu. A kad i ta krizantema uvene, doći će pustoš, mrtva zimska pustoš, okovana ledom i ogrnuta sniježnim plaštem.

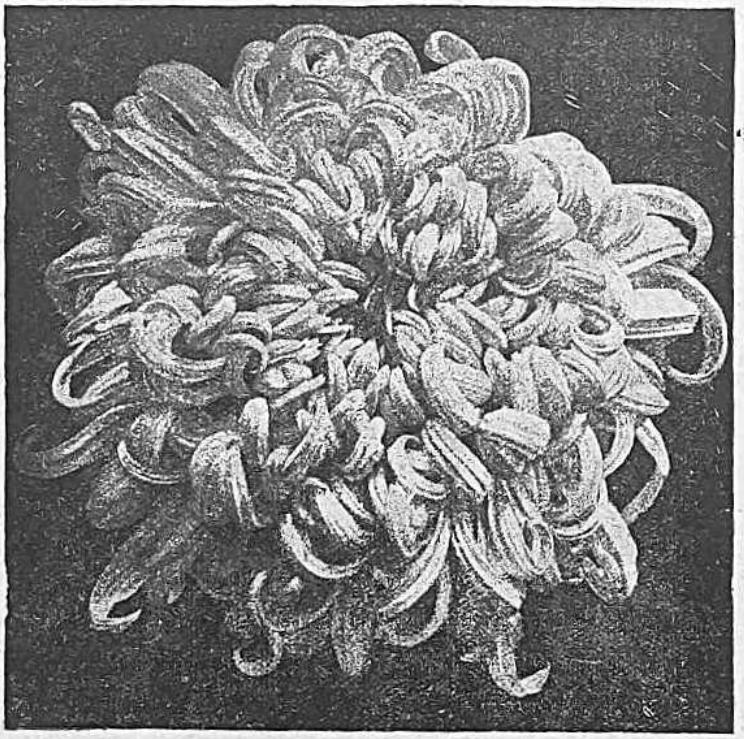

KRIZANTEMA Mrs. Harold Wells.

No, čim grane proljetno sunce, izmiljit će ispod toga sniježnog plašta bezbroj prvih pramaljetnih cvjetnih glavica i započet će veličajna pjesan neiscrpive ljepote.

Velecvjetna krizantema zaista je najdostojnija da časno završi nepregledni niz cvjetnih krasota. Mnoštvo njenih vijugavih i nježnih latica, prekrasne boje u svim nijansama, podaju joj posebnu neku punoću oblika, kao ni kod kojeg drugog cvijeća. Pomnim uzgajanjem, probiranjem i ukrštavanjem uspjelo je uzgojiti do danas na tisuće raznovrsnih sorti krizantema, a svake godine taj se broj stotinama uvećava. Jednu od takovih novih sorti donosimo na slici. Mrs. Harold Wells bijela je krizantema sa zelenkastom sredinom. Dojimlje se lako, poput grude sniježnih pahuljica.

Poput ruže i dalije ima i krizantema mnogo ljubitelja među ljudima, u kojih je osjećaja za ljepotu. A ima i narod, koji već kroz stoljeća cijeni krizantemu nad sve drugo cvijeće. To su Japanci, čija carska familija od davnine nosi u svome grbu krizantemu, a samo najodličnijim državnicima za osobite zasluge podijeljuje se u znak priznanja najviše odličje — orden krizanteme. Prije nekih 240 godina donešeno je iz Japana nekoliko tada najljepših suvrsti krizantema, čija su se imena sačuvala. To bijahu poimence: Bronze Dragon, Grandiflorum, Laciniatum, Roseum punctatum, Striatum, Yellov Dragon, Japonicum. Iza ovih dolazilo je sve više i sve ljepših, novih sorti, jer Japanci su osobiti majstori u gojenju krizantema. Ali danas su ih evropski gojitelji krizantema dostigli, a u koječemu i prestigli, pa naročito Engleska, Njemačka i Francuska uzgaja bezbroj krasnih vlastitih sorti, kojih svake godine biva sve više. Krizantema je prvoklasna biljka krasnica ne samo na cvjetnoj gredici u vrtu, nego i kao biljka lončanica u sobi. Sa grumenom zemlje uz korijen ona se lako presađuje i u najživljem cvatu, a kao cvijeće za vaze upravo je nenaknadiva.

VIII. Internacionalni hortikulturni kongres.

Osmi internacionalni kongres za hortikulturu imao se održati ove godine u Londonu, ali je s obzirom na proslavu stogodišnjice austrijskog hortikulturnog društva grad London dobrovoljno ustupio u počast svečaru, te se hortikulturni kongres održavao u Beču od 19. do 25. septembra. Prije podne 19. bila je sjednica međunarodnog kongresnog ureda u prostorijama austr. hortikulturnog društva, dok je na večer upriličen sastanak učesnika kongresa u „Kursalonu" u Stadtparku. Kongresu je prisustvovalo oko četiri stotine delegata iz svih evropskih i više prekomorskih država, a započeo je 20. septembra svečanom sjednicom u svečanoj dvorani univerze ukrašenoj cvijećem iz šenbrunskih vrtova. Zasjedanje otvorio je začasni predsjednik hortikulturnog austr. društva univ. prof. Dr. Richard Wettstein pozdravnim govorom, u kojemu je istaknuo međunarodnu važnost hortikulture, koja veže gospodarstvo i trgovinu sa znanošću i umjetnošću, a uz to posreduje između dalekih krajeva i zemalja u izmjeni raznoga bilja i prirodnih proizvoda. Upućuje na tradicije grada Beča kao historijskog sjedišta hortikulturnih nastojanja, gdje je u 16. stoljeću procvao prvi jorgovan, gdje je slavni Charles de l' Ecluse [1]) sadio prvo orijentalno cvijeće: zumbule, tulipane, narcise. Tu je park Schönbrun, Belvedere i drugi parkovi kao historijski primjeri vrtlarske umjetnosti. Napokon želi, da prijateljske veze, koje će povezati kongres među učesnicima, budu ujedno jamstvo prijateljstva među narodima zastupanim na kongresu. Nakon pozdrava ministra poljoprivrede Thalera konstituirao se kongres, te je prof. Wettstein izabran začasnim predsjednikom. Izabrane sekcije, kojima predsjedaju naizmjence delegati pojedinih država, vijećale su istodobno u dvije dvorane.

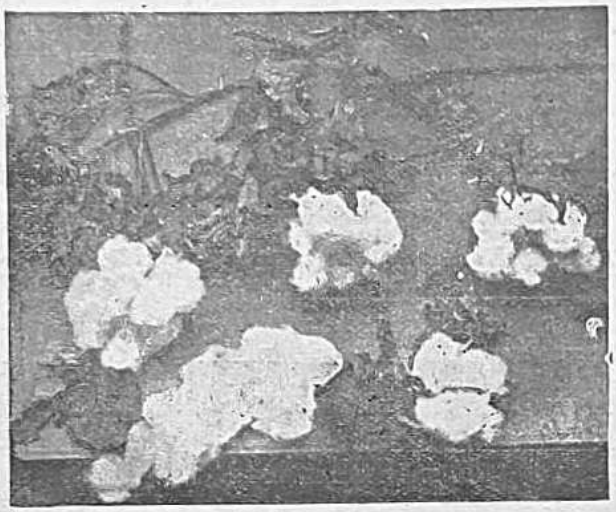

PAMUK (iz Crne Gore).

U prvoj sjednici raspravljalo se o **međunarodnom utanačenju jedinstvenih naziva za vrtlarsko bilje**, o točnoj regulaciji naziva novih sorta te o njihovom međunarodnom registru. Prof. **Suringar** (Wageningen, Holandija) razlaže, kakove neprilike uzrokuje dosadanja nejedinstvena hortikulturna nomenklatura, jer iste biljke označuju u raznim zemljama latinskim doduše ali raznim imenima. Botaničko-hortikulturnu nomenklaturu utvrdili su botanički kongresi u Beču (1905.) i Bruxelles-u (1910.), ali još manjkaju jedinstveni principi, prema kojima bi se nadijevala imena novim sortama. Treba da se praktičari u tome slože i izrade shodne predloge do slijedećega kongresa u Londonu. **Ph. Rivoire** (Lyon, Francuska) izvješćuje, da je prema zaključku 6. internac. hortikult. kongresa u Gent-u (1913.) „Fédération hörticole professionelle internationale" (F.H.P.I.) osnovala međunarodni registar novih sorta (Registre internationale des nouveautés). Predlaže stoga, da se bečki kongres priključi toj organizaciji i uputi oplemenjivače vrtlarskog bilja, da si zaštite prvenstvo dajući svoje nove oplemenjene sorte registrirati kod F.H.P.I. Neka se poradi kod vrtlarskih poduzeća, da u buduće u svojim katalozima uz ime nove sorte tiskaju barem kroz tri godine također ime njezinog oplemenjivača. U vezi s predlozima arh. **C. Schneidera** (Berlin) i prof. **Rendle** (London) zaključeno je, da posebna znanstvena komisija ispita, u koliko dosadanja internacionalna utanačenja za imena bilja ne odgovaraju dovoljno praktičnim potrebama, i obazirući se na mnijenje praktičara da izradi predloge, koji će se podnesti godine 1930. internacionalnom botaničkom kongresu u Londonu.

Iza toga se raspravljalo o **jedinstvenom sistemu za označivanje boja.** Opisivanje boja riječima nije dovoljno jasno, pa zadaje velike poteškoće uređenju međunarodnog registra za nove sorte. Stoga predlaže prof. Krüger (Dresden) sistem Wilh. Ostwalda za mjerenje boja, koji se danas općenito rabi u njemačkoj tekstilnoj industriji, a u novije ga je vrijeme preuzelo i vrtlarsko preduzeće Ernst Benary — Erfurt za svoj katalog. Pokazuje nekoliko jednostavnih sprava, kojima se dade svaka boja tačno odrediti i označiti sa jednim brojem i dva slova. Izabrana je komisija s prof. Krügerom na čelu, koja će to pitanje proučiti uzevši u obzir također sistem boja francuskoga društva gojitelja krizantema (Société Francaise des Chrysanthemistes — Lyon). Poslije podne priređen je izlet u Schönbrunn, gdje su učesnici pod vodstvom tamošnjeg direktora Rottenbergera razgledali park, staklenik paoma i inoga tropskoga bilja te bivši carski dvor.

Druga sjednica kongresa 21. septembra imala je na dnevnome redu **uređenje međunarodnog registra za ocjene i certifikate** (svjedočbe) **vrtlarskih proizvoda.** W. T. Macoun (Ottawa-Kanada) predlaže osnivanje posebnih državnih ureda za ocjenjivanje novih sorta, kod kojih će oplemenjivači biti zakonom obvezani da daju protokolirati svoje nove sorte. Takovi uredi neka budu u međunarodnoj vezi te uzajamno ispituju inostrane nove sorte, u koliko odgovaraju klimi i tlu njihovoga područja. Ph. Rivoire (Lyon) upozorava na poteškoće ocjenjivanja sorta: mnoga se svojstva dadu tačno proučiti tekar višegodišnjim pokusima i ogledima, kako to provađa franc. hortikult. društvo, koje istom nakon tri godine pokusne kulture izdaje s potpunim pouzdanjem certifikat „de merite superieure". Fr. Kratochwile (Wien) predlaže osnivanje međunar. odbora u jednoj od hortikulturno najnaprednijih država. Odbor određuje uvjete, pod kojima će u međunarodnu svezu moći pristupiti organizacije pojedinih država i po tome steći pravo, da izdaju ocjene (certificat de valeur, Wertzeugniss) oplemenjivačima svojega područja. Po želji ocjenjenoga oplemenjivača i na predstavku nadležne organizacije ocijenit će internac. odbor novu sortu i nadopuniti certifikat primjedbom, za koje države i u ko-

[1]) Vidi „Uz. Vrtlar" br. 3. o. g. str. 18.: „Clusius".

jem pogledu ima nova sorta vrijednost, te potvrditi, da je kao nova registrovana u internacionalnom registru. Izabran je odbor, koji će izraditi potanke predloge i iznijeti ih pred slijedeći hortikulturni kongres.

Nakon toga slijede referati dir. J. Füredi (Budapest), dir. W. Daenhardt-a (Dresden) i nadvrtlara A. Eipeldauera (Wien) o **organizovanju međunarodne izmjene mladih vrtlara** u svrhu dalje izobrazbe. Svi referenti naglašuju potrebu, da mladi vrtlari nakon nauke i škole provedu neko vrijeme kao pomoćnici u inozemstvu, kako bi stekli više iskustva i širi pogled upoznavajući razne načine kultura pod drugim podnebljem i na različitim vrstima tla. Prije rata primala su vrtlarska poduzeća pomoćnike iz stranih država na praktičan rad, međutim je to prestalo uslijed teških prilika i nezaposlenosti, koja vlada u mnogim naprednim hortikulturnim državama. Pozivlju se stručne organizacije, da u pojedinim državama poduzmu korake kod svojih ministarstava, da omoguće i materijalno potpomognu izašiljanje mladih vrtlara u inozemstvo, a internac. hortikulturni kongresni ured predložit će ministarstvima zainteresovanih država osnovu, po kojoj bi se imala provađati međunarodna zamjena takovih vrtlarskih sila, i zamoliti ih, da izađu u susret praktičnoj provedbi te osnove.

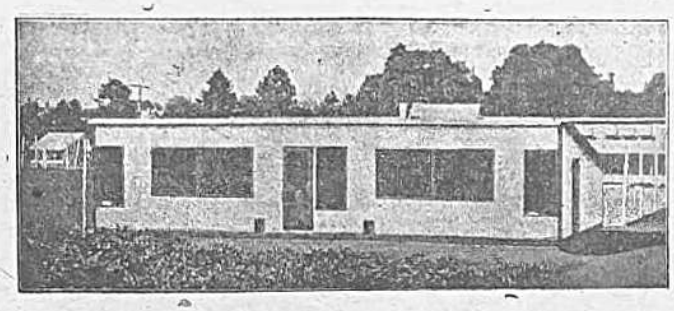

Kokošinjac New-Yersey tipa. (Sl. 1.)

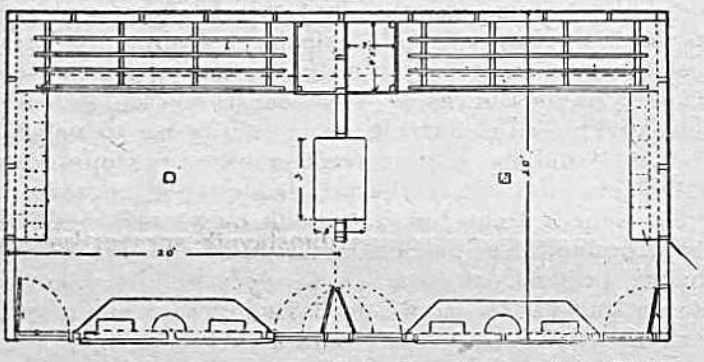

Tlocrt unutrašnjosti kokošinjca New-Yersey tipa. (Sl. 2.)

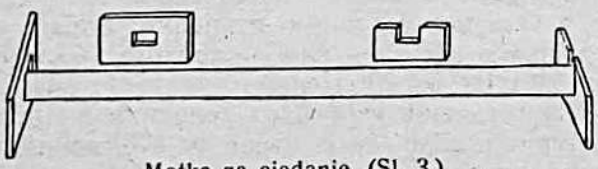

Motka za sjedanje. (Sl. 3.)

Istodobno održana su u drugoj dvorani naučna predavanja s raspravama. Prof. W. Magnus (Berlin) predavao je o **biologiji cvijeta i o plodnosti voćaka.** Kao mnoge druge biljke tako su i voćke često neplodne, ako se oprašuju vlastitim polenom (peludom, t. zv. samooplodnja), Pored toga su mnoge odlike voćaka križanci (bastardi), u kojih je plodnost također često smanjena, k čemu pridolazi još djelovanje raznih vanjskih upliva kao što je način uzgoja u rasadištu, vrst podloge, ishrana, podneblje i drugo. Dr. F. Kobel (Wädenswyl, Švicarska) upozorava, od kolike je važnosti po praktično voćarstvo tačno poznavanje načina oplodnje, a naročito klijavosti polena kod pojedinih vrsti i sorta voćaka, jer je kod velikih voćnih plantaža iskustvo pokazalo, da na njihov prirod veoma upliva, kakove se sorte sade jedna pokraj druge. U vezi s time referira **Dr. E. Passecker** (Wien) o svojim pokusima. On je ispitivao klijavost polena raznih sorta voćaka u šećernoj otopini, da ustanovi, kod kojih sorta polen dobro klije, jer će takove sorte imati u naravi uspješnu oplodnju cvjetova i prema tome općenito dobar prirod. Istodobno je umjetno oprašivao cvijetove raznih sorta sa različitim ispitanim polenom, pa je redovno opažao, da su sorte sa dobro klijavim polenom također uspješno oplodile ne samo vlastite cvijetove, već još s boljim uspjehom cvijetove druge sorte. Svakako je biologija oplodnje u naših voćaka važna ze praktično voćarstvo, pa je potrebno, da se i dalje pomno proučava.

Veliki interes pobudilo je predavanje prof. **Zederbauera** (Hochsch. f. Bodenkultur, Wien). On je stavio klijati sjeme raznoga gospodarskog i vrtlarskog bilja u lonce na čisti kremeni pijesak natopljen šećernom otopinom, te je ispitivao osmotski tlak i **upojnu snagu** (Saugkraft), kojom korijenje mladih klica upija vodu iz otopine. Tako je opazio, da razne vrsti kulturnoga bilja različitom snagom upijaju vodu, pače se i razne kulturne sorte iste vrste u tome razlikuju. Kratkotrajne sorte, koje rano dozrijevaju, upijaju snažnije vodu nego li sorte, koje kasno dozrijevaju. Tim postupkom bi se dakle moglo još prije same sjetve odrediti, da li je dotična sorta ranija ili kasnija, a to bi bilo važno za provađanje selekcije (izbora) kod uzgajanja i oplemenjivanja kulturnog bilja. Primjerice imaju ozime sorte žitarica iz sušnih krajeva jaču upojnu snagu od ozimina iz kišovitih krajeva (zato bolje podnašaju nestašicu vlage na tlu), ali ih jare sorte u tome znatno nadmašuju. S jačom je upojnom snagom u vezi kraće trajanje vege-

Motka za sjedenje položena na uljanim posudicama. (Sl. 4.)

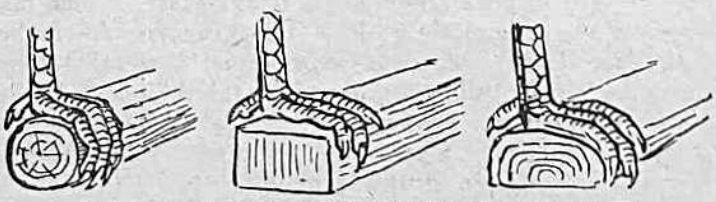

Motke za sjedenje kokoši (suviše okrugla, suviše bridasta, valjano zaobljena). (Sl. 5.)

tacije t. j. brže dozrijevanje. Ipak je za sada još nemoguće pravo ocijeniti važnost spomenutih rezultata po praktičnu poljoprivredu i vrtlarstvo, već treba pričekati, dok daljni pokusi i proučavanja omoguće sigurnu praktičnu primjenu.

Poslije podne posjetili su učesnici znamenite Rothschildove vrtove na Hohe Warte i razgledali bogate zbirke tropskog bilja i kulture finih luksusnih plodina i voća u staklenicima, a zatim Türkenschanzpark te Visoku školu za kulturu tla (najznatniju visoku školu za gospodarstvo i šumarstvo u srednjoj Evropi), koja je naučnim predavanjima i referatima uvaženih svojih profesora Tschermaka i Zederbauera te njihovih saradnika također doprinjela naučnom ugledu i uspjehu hortikulturnoga kongresa.

(Svršit će se.)

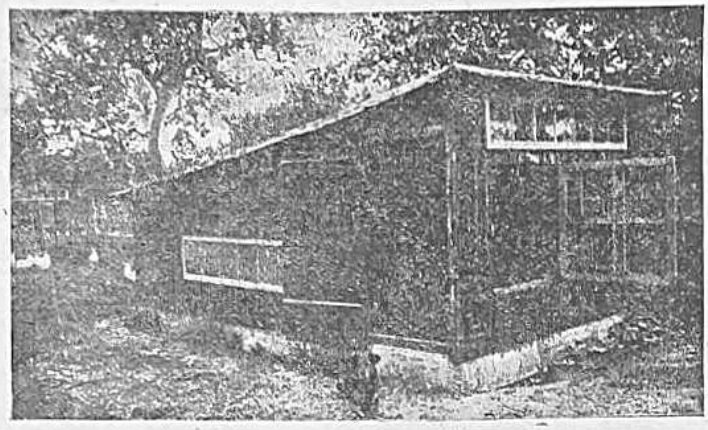

Moderni manji kokošinjac. (Sl. 6.)

Umjetnost iskorišćivanja cvijeća.

U gradovima, gdje se cvijeće u mnogim zgodama rabi za ukras, ima vještih ruku, koje umiju da za trenutak načine i od malo cvijeća vrlo ukusnu kitu (buket). Ali to je moguće samo sa prikladnim cvijećem, koje je uzgojeno za tu svrhu.

Ne može ni sama vještina učiniti sve. Svako cvijeće nije za kite, a to znadu cvjećari, pa su stoga u biranju cvijeća vrlo oprezni. Za tu svrhu biraju oni prije svega takovo cvijeće, koje lako ne uvehne ili se bar dade lako osvježiti, ako se stavi u vodu ili vodom poprska. Osim toga treba da se cvijeće dade sačuvati i par dana svježe, da s njega ne padnu cvjetne latice, da ima duge stapke i da je lijepe i živahne boje.

Tko cvijeće kupuje, treba da na sve to pazi. Ali tko ima svoj vrt, on neka uzgaja one vrste cvijeća, koje su za rečenu svrhu najbolje. Takvo cvijeće isticati će se i u vrtu dekorativnije nego druge vrste. A ima takvog cvijeća kroz cijelu godinu. Tu su različne Anemone, Spiraeae, ljetne i jesenske krizanteme, Aster, Dahlije, perunike (Iris), tulipani, kukurijek, (Helleborus) Scilla, Viola, pa Deutzia, Forsythia, a onda i Gladiolus, Digitalis, Heuchera, Gypsophyla, Lupinus, Montbretia, Narcissus, i mnogo drugo cvijeće.

Da se cvijeće dulje uzdrži svježe, treba ga rezati ujutru odmah nakon rose. Stapka se ostavlja što dulja a odreže se nakoso. Par centimetara od zareza skine se s nje i kora, da može vlagu što bolje upijati. Nepotrebne donje listove valja otkinuti, a onda cvijeće odmah staviti, dok se još nije razvilo, u duboke posude napunjene vodom. Ove posude stave se u zračnu i tamnu prostoriju, pa se tlo polije vodom, ali cvijeće se ne smije. Tu cvijeće ostaje od prilike 24 sata, a za to vrijeme upije ono toliko vode, da će se duže vremena moći uzdržati svježe.

Za pravljenje buketa treba i različnog zelenila, lišća, jednostavnijeg sitnijeg cvijeća i grančica (na pr. od Asparagusa.) Sve to treba kod pravljenja buketa imati pri ruci i obilno upotrebljavati.

Oblik vaza, u koje se cvijeće stavlja, također je od važnosti. Najzgodnije čine se vaze, što imaju oblik obrnutog stošca. One su dosta duboke a na gornjem rubu i dosta široke tako, da cvjetne stapke mogu u njima zauzeti kos položaj.

Kod pravljenja kita treba imati i mnogo finog ukusa. Cvijeće se ne smije slagati da bude sve u istoj visini, kako je negda bio običaj. Na okrajku kite neka je zelenilo. Kita (buket) koja se nosi u ruci, počinje se slagati od sredine (ako treba da ima okrugao oblik), razmičući cvijetove jedan od drugoga koliko je više moguće. Između cvijetova meće se zelenilo. Suviše zbijene kite nisu lijepe ni ukusne.

Ako hoćemo napraviti kitu cvijeća, koja se razvija prama jednoj strani, onda najprije načinimo od dugih zelenih grančica temelj a na taj se meće najprije veće cvijeće pa za tim manje i vazda se miješa i zelenilo. Ovakovi buketi za nošenje u ruci vežu se pri dnu stapki.

Kod buketa, koji se meću u vaze, postupa se na isti način ali s tom razlikom, da se stapke ne vežu pri dnu. Cvijeće treba poredati tako, da se ono među sobom podupire, a ipak da među pojedinim cvijetovima ostane prilično prostora. To se može polučiti tako, da se na dno utisnu snopići mahovine pa se u njih učvrste cvjetne stapke. Da ovakav veliki buket bude lijep, valja da je sav složen ležerno pa i nepravilno tako, da cvijetovi stoje otprilike onako kao na naravnoj biljci. Zato se ni tu ne smije nagomilati odviše cvijeća, nego više paziti da se ukusno poreda.

Памук.

(Gossypium herbaceum L. i C.)

(Са сликом.)

То је биљка предилица, која се у ботаници убраја у фамилију слезовача (Malvaceae,) чији је плод чаура. Памук води своје поријекло из Источне Индије, а успијева у топлим предјелима Европе и тражи довољно воде, т. ј. влаге и топлоте за своје развиће (бар 18° до 20° Целс.)

У Југославији гаји се на врло малом простору: у Далмацији гајио се је отраг 40—70 година, а поглавито на отоку Силби. Још у доба млетачког господства допирала је култура памука и до Будве (Бока-Которска).

Највише памука сије и произведе се у области Битољској а далеко мање у области брегалничкој и скопској те нешто мало и у зетској области*

Укупна годишња производња кретала се послиједњих 7 година између 1731 и 4.195 метр. центи.

Памук је биљка која споро расте: од клијања

*Успјешни покуси са производњом памука проведени су у доба свјетскога рата у Сријему на властелинству кнеза Одескалски у Илоку. (Оп. уредништва.)

до цвјетања протече око 100 дана, а док сазру чауре до 135 дана — што опет зависи од климе и каквоће лета. Од дана заметања чауре па док се распукне прође 40—60 дана.

И ако многи познају памук, држим, неће бити згорега, да га у кратко прикажем:

Лишће је на дугачкој петељци, кожасто, зелено са три дубока уреза, ситним нервима, глатко, а по крају (ободу) није резкасто. Средњи „језичак" листа двапут је дужи од побочних, те је налик на смоков лист или лист амер. лозе Рипарија. Цвијет је жућкаст и окружен са три приперка, који се развијају напоредо са цвијетом, а када се плод заметне, изостану приперци и одбију се од чауре.

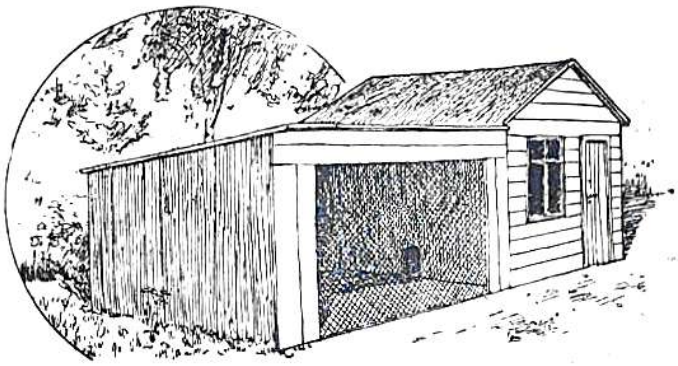

Kokošinjac sa natkrivenim trkalištem. (Sl. 7.)

Плод је много-сјемена чаура са 4 унутрашње преграде, у почетку зелена, тврда, а кашње губи зеленило, док најзад не п оцрни и пукне троугласто, а тада изкуља бијело влакно (памук, вата) са пуно сјемења дугуљастог облика. Сјеме је управо обрасло са тим меким „длакама".

Памук је и баштенска (градинарска) биљка, која служи и за украс у саксијама (вазама). Ако га гајимо на мало већем простору, онда му треба поклонити озбиљну пажњу, иначе ништа се добити неће.

У градини (врту) сије се обично на оџаке (кућице) и то у редовима: ред од реда 80 цм. до 1 м. а у реду до 50 цм. како се лакше може окопавати. Ако желимо да младе биљке рано произведемо и онда пресадимо на стално мјесто, можемо их узгојити у топлим лејама или саксијама у соби, и тек сине пролетње сунце, биљке расадити.

У великом простору (на њиви), сјеме се сије у редовима, браздама, као и кукуруз.

Земљу за памук треба дубоко узорати, и предходно пођубрити стајским ђубретом, а ако овог нема, онда са чилском салитром. Памук воли равницу и лако тло; стрмен и мочваре, као и тешку глинушу не воли као ни суву пјескушу. Осим салитре, памук воли и суперфосфат, око 500 кгр. на хектар, а такође и компост (мешанац), који ваља добро заорати.

Памук се сије у оно доба, кад се више није бојати мразева (у априлу) и кад је њива (врт) припремљена, пречисти се сјеме и потопи у млакој води док набубри. Кад је зрно довољно потопљено, сјеме се измјеша са пепелом, или гипсом, да се лакше из руке сије, па било у бразде (редове), било у кућице (оџаке).

У сваком случају, треба добро пазити, да сјеме не падне дубоко (до 4 прста) а тако и да не остане плитко.

Памучно сјеме, кад се је потопило како ваља, ниче трећи дан, а особито ако је топлота у ваздуху 15° Ц.

Кад биљке изникну, након 12—15 дана, ваља их прориједити, траву очистити а земљу мало раздробити. Проређивање треба вршити пажљиво тако да неби покварили жилице оним биљчицама, које остају.

Плијевљење, проређивање и окопавање (прашење) понавља се редовно док почне биљка да цвјета (обично након 100 дана), и од тада до жетве не треба памуку мотике.

Памук воли воду и зато га треба чешће натапати, напуштајући воду да га натапа браздама. Кад је љето сухо, а нема довољно воде, памук остане кржљав. Стабљика памука у почетку је зељаста, сочна, кашње се разграна и одрвени.

Од како се заметне чаура па док иста сазре, прође 40—60 дана — што зависи од климе — и каква је јесен; јер ако је јесен хладна и кишовита, чауре неправилно пуцају, влакно црни — и већи број чаура не може да сазру.

Кад чаура (плод) сазрене, прсне и из ње изкуља бијело влакно, које треба пажљиво сакупљати и сјеме одвајати. Влакно се сортира и прерађује како нам је мање више познато. Стабљика се почупа и употребљава за гориво, јер је дрвенаста и дава прилично ватре.

* * *

Памук је без сумње корисна биљка и ако мало позната у Црној Гори. Још г. 1906. писац ових редака гајио је памук у школском врту у Ст. Бару са успјехом, и као онд. обл. економ повео ту пропаганду.

На Црногор. Приморју памук се може са успјехом гајити, а доказ су и овогодишњи опити у Бару, изведени по упутству потписаног од безплатно раздељеног сјемена, које је добивено од Мин. Пољопривреде, а преко Пољопр. оделења Вел. жупанства Зетске области на Цетињу.

За идућу годину разделиће се опет сјеме и повести даља пропаганда, јер у успјех не треба сумњати.

Бар, октобар 1927.

Агр. И. Калуђеровић,
пољопривредни референт.

Важност стајског гнојења повћа.

Напредно повћарство служи се обилно умјетним (mineralnim) гнојивима, ali стајско гнојење повћа није при том изгубило niti најмање од своје досадашње важности. Iskusni повћари dobro znadu, da bez стајског гнојења nema ni uspješne proizvodnje повћа. Isključivom upotrebom mineralnih гнојива uvećavamo doduše zalihu hraniva u tlu, ali u nijednom drugom pravcu ne popravljamo tlo. Dapače trajnom upotrebom mineralnih гнојива pokvarila bi se mnoga t. zv. fizikalna svojstva tla. Стајским pako гнојењем dodajemo tlu znatne količine organskih tvari t. j. bilinske i životinjske truleži. Ove organske tvari i dalje trunu u tlu a pri tom razvijaju plinovitu ugljičnu kiselinu, koja djeluja na različne rude u tlu te ih rastvara i preobražava u rudne soli, koje se u vodi tope i služe biljkama za hranu. Ali i sama ova ugljična kiselina od znatne je važnosti i kao hrana

biljkama. Biljke ju svojim lišćam upijaju, da od nje i od vode u zrncima lisnog zelenila stvaraju škrob i slador. Ugljične kiseline ima uvijek u uzduhu, ali su pokusi dokazali, da nekoje lisnato povrće osobito rado upija upravo onu ugljičnu kiselinu, što se razvija kod trunjenja organskih tvari u tlu.

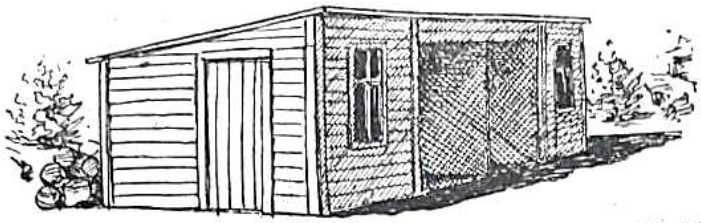

Dva kokošinjca, između kojih su natkrivena trkališta. (Sl. 8.)

Stajskim gnojem dodajemo tlu i znatnu množinu bakterija i to zajedno sa zalihom hrane (organskih tvari) za te bakterije. Bakterije čine da se tlo ugori t. j. da ono postane rahlo i porozno. Ugoreno tlo upija i dugo u sebi drži mnogo vlage i različnih biljnih hraniva. Ali u ovakovo tlo ulazi i dosta uzduha, a uzduh treba ne samo korijenju svega vrtnog bilja za disanje, nego je uzduh potreban i onim korisnim bakterijama u tlu, koje tako reći pripremaju različna hraniva u tlu, da ih biljke uzmognu svojim korijenjem kao korisnu hranu upiti.

Sve su to velike prednosti, zbog kojih će stajski gnoj biti uvijek najvažnije i najvrijednije gnojivo za povrće. Tek uz stajsko gnojenje koristit će gnojenje umjetnim (mineralnim) gnojivima.

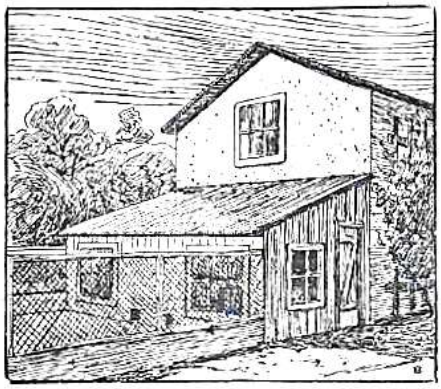

Kokošinjac prislonjen uza kakovu gospodarsku zgradu, sa otkrivenim trkalištem. (Sl. 9.)

Istakli smo važnost stajskog gnojenja povrća, ali time nipošto ne mislimo omalovažiti uporabu umjetnog gnojiva. Jer razboritom uporabom umjetnog gnojiva može se prirod povrća znatno povisiti. Dapače, najveći mogući prirod nekojih vrsti povrća može se polučiti samo onda, ako se osim redovitog stajskog gnojenja gnoji i sa umjetnim (mineralnim) gnojivima. Ali gnojenje umjetnim gnojivima bit će od prave koristi samo onda, ako se taj posao obavi svom pomnjom. U slijedećem godištu „Uzornog Vrtlara" donijet ćemo iscrpive upute o gnojenju povrća umjetnim gnojem na način, da se poluči kvalitativno i kvantitativno najbolji prirod.

Hren.

Hren je biljka, koju su Slaveni poznavali prije nego ostali evropski narodi. Stari Rimljani nisu hrena poznavali, a ne spominju ga niti stariji njemački pisci. Hren raste divlji na području između Finske pa do Astrahana i dalje. Rusko ime „hrien" poprimili su svi slavenski narodi.

Hren je izvrstan kao prismok k mnogim jelima. Uspijeva gotovo u svakom pa i lošijem tlu, ali mu najbolje prija duboka dovoljno vlažna ilovasta pjeskulja sa mnogo crnice (humusa). U takvom tlu razvija najbolje, najljepše i najdeblje korijenje. Na težem tlu dobiva drvenasto i suviše ljuto korijenje, a na lakom pješčanom tlu često gubi svoj karakteristični ukus. Preveliku suhoću ali ni preveliku vlagu ne podnaša, inače se prilagođuje svakom položaju i podneblju, pa i u sjeni uspijeva.

Hren se danas posvuda razmnaža sađenjem „sađenica" t. j. dijelova korijena, koji neka su debeli poput obične olovke, a dugački dvadesetak centimetara. Možemo međutim saditi i kraće (5—7 cm) dijelove debljeg korijena. Sađenice prije sadnje treba čvrsto oribati platnenom krpom, ali oba kraja sađenice treba pri tom šteđiti, jer tu će iz pupova izbiti korijenje odnosno nadzemna zelen. (Valja spomenuti, da ove sađenice zapravo nisu nikakvo korijenje, nego podzemni dijelovi stabljike (t. zv. podanak, rhizom), jer imadu po sebi pupove, kojih korijenje ne ima.)

Gdješto sade ove sađenice već u kasniju jesen, no ponajviše sade ih na proljeće, u ožujku i travnju. Priređene sađenice pohrane se preko zime u podrumu u vlažan pijesak.

Kod sadnje iskopamo jarke duboke, koliko odgovara duljini sađenica tako, da će jarak od jarka biti udaljen najmanje 50 cm., a pojedine sađenice međusobno 25—30 cm. Sađenice se u iskopanom jarku polože isto onako, kao kad se se sade ključići vinove loze t. j. na koso nagnutu jednu stranu jarka polažu se sađenice i onda zatrpaju zemljom. Još bolje je, ako se sade tako, da pojedina sađenica bude što više vodoravno položena, a samo gornji njezin kraj uzvinut prema gore. U tu svrhu načini se na dnu jarka jamica oko 5 cm duboka, u koju se donji kraj sađenice utakne i čvrsto prigazi. Potom se sađenica savine prema dnu jarka i zatrpa zemljom, a gornji se kraj nakon toga uzvine prema gore. U tom slučaju ne smije jarak biti dublji od 10 cm. bez obzira na to, kako su duge sađenice. Nakon sadnje redovi se nagrnu kao kod sadnje krumpira.

Sađenice hrena mogu se saditi i na nasipe, koji se načine na već obrađenom i prorahljenom tlu tako da nasip od nasipa bude 50—80 cm. udaljen. Posebnom sadilicom (t.j. oblim, ponešto uvijenim štapom) načine se koso položene rupe, u koje se stave sađenice tako da im donji kraj bude ispod brazde (udubine između nasipa) a gornji kraj par centimetara ispod vrha nasipa. Nasipi neka imadu položaj od istoka prema zapadu, da ih sunce što bolje ugrijava. Voda što se sakuplja u brazdama doprijet će do donjeg kraja sađenica, koje će se dobro hraniti i razvijati.

Dva ili tri tjedna nakon sadnje izniknu listovi. Između redova hrena može se tada metnuti kao međusjev rana koraba ili salata. Hren treba triput kroz godinu okopati: prvi put u svibnju (maju), onda u lipnju ili srpnju a najzad u jesen. Kod drugog okapanja otkrijemo korijenje sa kojega odrežemo sve veće pobočno žilje osim onog na kraju korijenja. Sitnije žilice oribamo platnenom krpom kao ono prije sadnje sađenica. Ovo se može i ponovno učiniti mjesec ili dva kasnije.

Poslije ovog čišćenja treba korijenje opet zemljom pokriti. Najbolje je da se ovaj posao obavlja za kišnog i oblačnog dana, da se korijenje suviše ne sasuši.

Opisanim čišćenjem postizavamo to, da se korijenje

ljepše, deblje i oblije razvije. — Koncem oktobra ili novembra počinje se nadzemna zelen sušiti, a onda se korijenje otkopa, izvadi i očisti. Međutim ne mora se korijenje odmah ni vaditi, čim se nadzemna zelen sasuši, jer ono može bez štete da stoji u zemlji i preko zime, pa se pojedine slabije razvite biljke izrezuju tijekom slijedeće godine.

Kako hren ima podanak (rhizom) iz kojeg svake godine izbijaju nadzemni izdanci, treba da se taj podanak nakon žetve izvadi iz zemlje, jer inače nam ostaje hren i kasnije na tom zemljištu kao dosadan korov. Hren se može saditi i na oranici naveliko, ako mu odgovara tlo. U tom slučaju žetva iznese na 1 rali oko 20—40.000 komada korijena, debelih 2·5—5 cm. a dugačkih 20—40 centimetara.

Razno iz vrtlarstva.

Porluk možemo i preko zime ostaviti na otvorenom vrtu, jer on unatoč studeni raste u objamu sve do u rano proljeće. Tada ga treba izvaditi iz zemlje, spremiti u podrum i usaditi u zemlju ili pijesak, jer bi na vrtu naskoro udario u sjeme.

Dahlije (georgine) prezimiti ćemo tako, da im stabljike koso odrežemo 10—20 cm nad zemljom nakon što je prvi jači mraz uništio cvijetove. Gomolje po tom izvadimo, zemlju sa njih očistimo, a onda ih stavimo jedan uz drugog na drvene police u prostoriji, koja je dovoljno suha i gdje ne ima smrzavice. — Nije potrebno da ove gomolje mećemo u pijesak, osim ako je prostorija suviše suha, pa bi se u njoj i gomolji suviše isušili i namreškali. Kadgod je vrijeme povoljno, treba zimska spremišta prozračiti. Kod iskapanja gomolja valja paziti, da se pojedini gomolji ne prelome, jer gomolj vrijedi samo onda, ako ima na njemu glava to jest bar komadić od stabljike. Na iskopani gomolj treba pričvrstiti i pločicu, na kojoj je zabilježeno ime sorte dotične dahlije, da na proljeće budemo znali, kamo da ju sadimo.

Jednako postupamo i sa gladiolama.

Voćari! Ako hoćete povećati dohotke i poboljšati kakvoću vašega voća, upotrebljujte „Arborin", sredstvo za uništavanje voćnih štetočinaca i za raskuživanje. Zahtjevajte prospekte od proizvađača: CHEMOTECHNA družba z o. z., Ljubljana, Mestni trg 10.

Paomu uzgojiti iz sjemena možemo tako, da sjemenku datule usadimo u mali cvjetni lonac, napunjen dobrom šumskom zemljom crnicom (lisnjačom). Cvjetni lonac držimo na takovom mjestu, gdje je uvijek jednomjerno toplo, na pr. u blizini zemljane peći, koja se svaki dan loži. Zalijevamo primjereno tako da se zemlja nikad ne osuši, ali da ne bude ni suviše mokra. Sjemenka će proklijati za šest do osam tjedana. Da klica lakše probije, možemo tvrdu ljusku sjemenke još prije sadnje malo izbrusiti turpijom (raspcm.) Kad je biljka izniknula, držimo ju danju na svijetlome mjestu, ali na toploti.

Zimska cvatnja sobnog bilja. Mnogi ljubitelji sobnog cvijeća (biljaka lončanica) griješe u tom, što svojim biljkama ne priušte baš nikakvog odmora. Tijekom cijele godine oni ih zalijevaju sve u želji da biljke što prije ponovno procvatu. Ali to ne ide, jer i biljke trebaju odmora ma i na kratki čas. Tko dakle želi da mu biljke procvatu što prije, treba da ih neko vrijeme zalijeva tek toliko, da se zemlja u cvjetnom loncu ipak ne isuši sasvim. Za to vrijeme treba biljke maknuti sa najsvijetlijeg mjesta u sobi. Nakon kratkotrajnog mirovanja presade se biljke u tek nešto širi cvjetni lonac, a da im se pri tome korijenje nimalo ne ošteti. Presađene biljke primiču se bliže k svijetlu i sve obilnije se zalijevaju tako, da zemlja u cvjetnom loncu bude uvijek primjereno vlažna. Razne pelargonije, fuksije kao i begonije (Begonia semperflorens) na ovaj ćemo način prisiliti da se, nakon kratkotrajnog mirovanja, naskoro obaspu cvijetom.

Kada treba saditi različne perene (biljke trajnice)? One perene, koje cvatu u rano proljeće ili ljeti, treba saditi u jesen tako, da se mogu do zime valjano ukorijeniti, a na proljeće redovito cvasti. One perene, koje cvatu tek u jesen, treba saditi u proljeće, jer one će se još dugo prije jesenske cvatnje ukorijeniti i valjano razviti. Perene, koje smo u jesen posadili, zimi ćemo pokriti slamom, listincem ili sličnim pokrovom, da ih očuvamo od smrzavice.

Jesen, najprikladnije doba za presađivanje voćaka. Mnogi ljudi ne znaju, da proljeće nije najzgodnije za presađivanje drveća, plodonosnog i ukrasnog grmlja.

Nije im poznato, da je upravo jesensko doba i to vrijeme između svršetka vegetacije i početka smrzavice, to jest od 15. oktobra do konca novembra, najbolje za presađivanje velike većine drvenastog uresnog i voćnog drveća i grmova, osim nekih izuzetaka, kao: magnolija sa slabim lišćem, tulipanovac (Liriodendron tulipifera) od koga je korijenje nježno pa lako sagnjije u toku zime; bambus, kome treba topline, da se lakše primi pa se mora presađivati u mjesecu junu.

Osim toga ne valja u jeseni presađivati u nisko i vlažno tlo, gdje voda ostaje i preko zime pa bi korijenje lako sagnjilo. Ali ako se presađuje jablan, vrbu i slično drveće, onda se ne treba bojati vlage.

Razlozi, koji opravdavaju presađivanje jesensko, osobito rano, jesu u tome, što je cirkulacija soka mnogo sporija u mjesecu oktobru, zatim u povoljnoj temperaturi samog tla, koja pogoduje ukorijenjivanju. Osim toga zemlja se sliježe u zimsko doba i to slijeganje zemlje pomažu kiše i rastapanje snijega Radi svega toga se drvo dobro ukorijeni i tako steče uvjete, da može odmah u proljeću napredovati.

Najvažnije radnje u vrtu.

(Prosinac — Decembar.)

Ne može se unaprijed reći, kakva će nam biti ovogodišnja zima. Ali bi se lako moglo dogoditi, da žestoka smrzavica sa snijegom nadođe rano, pa da nam onemogući svaki posao na otvorenom vrtu. Treba se stoga požuriti svim radnjama oko obrađivanja tla napose prekapanja i rigolanja kao i gnojenja.

Kad nadođe prava zimska smrzavica i snijeg, tada i vrtlar ima dosta vremena za odmor. Ali vrtlarov odmor ni zimi nije potpun, jer i sada će se naći dosta posla osobito za ljepših, blažih dana.

U voćnjaku nastavljamo čišćenjem i prorijeđivanjem krošanja kao i krečenjem (vapnenjem) voćaka i svim drugim poslovima, koje spomenusmo u prošlome mjesecu. Treba se uvjeriti, jesu li mlade voćke dosta zaštićene od zečeva i jesu li dobro privezane uz kolce, da ih vjetar ne izlama. Voćke

gnojimo strulim stajskim gnojem, gnojnicom, kompostom ili pak umjetnim gnojem (najprije fosfornim, kasnije kalijskim, ua proljeće dušičnim). Sva prestarjela voćna debla treba posjeći, ako ih nemožemo ili ne kanimo precjepljivanjem pomladiti. Pri tome izvadimo i korijenje iz zemlje, a kanimo li na tome mjestu usaditi mladu voćku, tada treba jame ostaviti otvorene do proljetne sadnje. Oveće, starije voćke najbolje ćemo moći sada, zimi, presaditi. (Vidi o tome članak pod „Razno iz vrtlarstva".) Štrcanje 5%-tnom otopinom voćnog karbolineuma, ili Arborina, ili Drvorina, koristit će voćkama, jer se tim sredstvima uspješno uništavaju različni štetočinci, mahovina i lišajevi a spriječuju se i suzbijaju i različne bolesti voćaka.

Voćne špalire, kordonce i slične oblike voćaka obrezujemo za blaga vremena. Voćno grmlje gnojimo zrelim stajskim gnojem ili kompostom ili pak tlo oko voćaka opetovano polijevamo gnojnicom. Treba češće pregledati da od miševa ne stradaju grmovi smokve, koje smo prije žestoke smrzavice prikrili slamom ili listincem.

U povrtnjaku prema potrebi rigolamo i prekapamo pojedine gredice, ali zemlju s površine ne usitnjujemo. Gnojimo prema određenoj osnovi, kao što rekosmo u prošlome mjesecu. Gdje je to potrebno, sada planiramo i niveliramo povrtno zemljište, uređujemo jarke, utvrđujemo vrtne putove, popravljamo ogradu i t. d. Klijališta, u kojima smo spremili različno povrće za ranu proljetnu sadnju, treba za povoljna vremena obilno zračiti a za vrlo studenih noći valjano zatvarati i čš prekriti kakvim zaštitnim pokrovom. I povrće, koje na otvorenom vrtu prezimljuje, prekrivamo prije žešće smrzavice listincem ili slamom. Šparžište treba gnojiti i češće polijevati gnojnicom, jer šparga zahtijeva što snažnije tlo. Tko želi da u rano proljeće uredi klijalište, neka već sada pripravlja sve, što k tomu treba. — Uzimljeno povrće valja češće pregledati pa sve nagnjilo probrati i odstraniti.

U cvjetnjaku obrezujemo za povoljna vremena ono ukrasno grmlje i drveće, koje razvija cvijetove na novim istogodišnjim izbojima. Ono pak grmlje i drveće, koje već rano u proljeću cvate, ne smijemo obrezivati niti zimi niti s proljeća, nego tek nakon cvatnje, dakle u mjesecu svibnju (maju), lipnju, srpnju. Obrezivanjem prije cvatnje uništili bi kod ovog grmlja i drveća velik dio cvjetnih pupova na vršcima grana. Ali zato smijemo pa i treba da čistimo i prorijeđujemo suviše razraslo ukrasno grmlje i drveće, pri čemu posve izrezujemo sve obamrle, osušene i pregusto izrasle grane kao i sve izboje iz korijenja. Zaštitni pokrov ruža i sličnog ukrasnog bilja treba za toplijih dana ponešto odignuti i pregledati, ne ima li kakovih šteta od gnjiloće ili od miševa. Cvjetne gredice treba prekopati i pognojiti; iskopati jame odnosno rigolati tlo na onim mjestima, gdje ćemo saditi kakvo ukrasno drveće, grmlje ili skupine ukrasnog grmlja. Hladna klijališta u kojima smo možda preko zime pohranili kakove biljke lončanice, treba za povoljna vremena marljivo zračiti a noću i za studenijih dana valjano zatvoriti i štititi od pozebe.

Biljke lončanice, koje sada ne rastu, treba vrlo oprezno zalijevati i držati ih u hladnoj, neloženoj ili loženoj sobi prema tome, što kojoj biljci najbolje prija. Lisnatom bilju treba češće oprati lišće i pregledati, nisu li se zalegli kakvi štetočinci. Azaleje (i kamelije) sada pripremati za cvatnju, a posađene cvjetne lukovice zumbula češće pregledati.

Valjan kokošinjac.

(Nastavak)

(Sa 9 slika.)

Moderni kokošinjac, (prikazan na str. 111.) jest kokošinjac tipa New-Yersey (nju-đerzej.) Ovaj kokošinjac služi danas kao uzorak („standard") za gradnju modernih kokošinjaca na velikim peradarskim farmama osobito u Njemačkoj. Dakako da se mogu po volji i prema prilikama izvesti i neke manje važne promjene i preinake.

Kokošinjac nju-đerzejskog standard-tipa (prikazan u slici 1.) dugačak je 12 m a širok 6 metara, pa prema tome sastoji od dvije „jedinice" t. j. od dvaput po 6 m duljine. Po sredini je kokošinjca pregrada koja dijeli cio ovaj kokošinjac na dva odjela. Visina kokošinjca je s prednje strane 2·35 m., a sa stražnje 1·60 m. U njemu je mjesta za 200 kokoši. Gradnja ovog kokošinjca razmjerno i nije skupa, jer je sav izgrađen od dasaka debelih 2 cm. Krov je jednostavan, obljepljen katranisanom krovnom ljepenkom, natkriva i prednju stranu kokošinjca za kojih desetak centimetara.

Unutarnje uređenje je ovakovo: U pozadini smještena su 4 reda motki za sjedanje; uz pobočne stijene nalaze se gnijezda na stupicu (zaklopna gnijezda), a s prednje strane pregradne stijene smještene su posude za hranenje zrnatom hranom. Obično su to automati t.j. takove spremice, iz kojih automatski ispadne samo izvjesna količina zrnja. Uza prednju stijenu kokošinjca smještene su posude za napajanje.

Prozori su na južnoj strani (na pročelju) smješteni tako da svakoj jedinici kokošinjca pripadaju po dva staklena prozora (visoka 1·50 m, široka 0·90 m, svaki sastoji od 12 malih staklenih ploča), a među staklenim prozorima nalaze se uzdušni (zračni) prozori visoki 1·35 m, a široki (2 1·50) 3 m. Jedan stakleni prozor udešen je za vrata. Svi prozori otvaraju se prema unutarnjoj strani kokošinjca.

Ovom kokošinjcu prigovaralo se, da mu je manjkava ventilacija. S toga su kasnije umetnuli tik ispod natkrovlja sasma male zračne prozorčiće.

Slika na strani 112. prikazuje manji kokošinjac građen također prema modernijim načelima. Ispod jednostavnog krova tu su smješteni i prozori za ventilaciju. Prozori se na ovom kokošinjcu otvaraju na izvanjsku stranu. Postrance vidi se još i jedan nisko smješteni prozor, dugačak a uzak, koji poglavito služi tome, da kroza nj u kokošinjac što dalje ulazi zapadno sunce. U Holandiji ovakovi pobočni prozori vide se često ne samo na zapadnoj nego i na istočnoj stijeni kokošinjca. Gdješto su i po dva ovakova prozora, jedan dole a drugi gore, na svakoj pobočnoj stijeni.

Prikazali smo nju-đerzejski kokošinjac, dakle jedan od najmodernijih tipova. Treba da još nešto pobliže kažemo o pojedinim dijelovima unutrašnjeg uređenja kokošinjca uopće.

Motke za sjedanje treba da su smještene prema težini rase kokoši koje u kokošinjcu držimo. Za teške rase neka su 30 cm nad zemljom, za srednje-teške 50 cm, a za lake rase 80 do 100 cm. Ispod motaka 20—30 cm dobro je da se stave daske, koje treba da su toliko široke, da na njih padaju izmetine od kokoši, koje na motkama sjede. Izmetine se sa ovih motki lako češće očiste, pa one služe kao izvrsno gnojivo, bolje od ikojeg stajskog gnoja.

Da kokoši na motkama udobno sjede, valja motke udesiti kako se vidi na slici 5. One ne smiju biti suviše okrugle ali niti oštrobridne, nego s gornje strane zaobljene kao što se vidi na slici. Motke ne smiju biti na stijenama pribite nego zgodno i čvrsto umetnute u zgodno udešene izreske, pribite o stijenu, kao što prikazuje slika 3. Potrebno je tako zbog čistoće, jer motke valja češće skinuti i lužijom čvrsto oprati da se uništi gamad, od koje kokoši u neurednim kokošinjcima mnogo pate. Moderni kokošinjci imadu motke učvršćene na posudicama, u kojima ima ulja. Gamad (tekuti i t. d.) onda ne može sa stijena na motke da prelazi drukčije, nego preko ovih posudica, a tu se onda utopi u ulju. Slika 4. prikazuje motku na posudicama.

Moderno gajenje kokoši nesilica nastoji da kokoši što više jaja nesu, pa gotovo da i ne upotrebljava kokoši za sjedenje t.j. za izvaljivanje pilića. Za tu svrhu

služe sprave za umjetno valjenje pilića (inkubatori), a svaka kokoš koja počne nasijedati nastoji se što brže sklonuti da ne sjedi, nego da počne opet marljivo nesti. U njuđerzejskom kokošinjcu u tu su svrhu postrance uz motke za sjedenje smještene krletke, u koje se smještaju one kokoši koje počnu nasijedati. Krletke imadu dno od žice, pa tako kokoš nikako ne može da svoje ležište dovoljno ugrije, te najzad i prestane da nasijeda. Za vrijeme nasijedanja treba kokoš dobro hraniti, da odmah uzmogne marljivo nesti, netom se oduči nasijedanja.

Francuski dugouhi šareni kunić.

U modernom kokošinjcu nalaze se i skupine (baterije) gnijezda na stupicu (zaklopnih gnijezda). O njima je već bilo govora u našemu listu, a mi ćemo se na tu vrst gnijezda još i posebnim člankom osvrnuti. — Ima različnih sistema gnijezda na stupicu, ali su sva udešena tako, da kokoš ne može iz gnijezda izaći dok joj gnijezdo ne otvorimo. Ušla je lako i bez zapreke, snijela jaje, a onda nas i proti svojoj volji mora da čeka, pa nam je lako zabilježiti na jajetu kada i koja kokoš ga je snijela. Gnijezda na stupicu smješteno je obično poviše na okupu.

O spremicama za hranu i za napajanje govorit ćemo u posebnom članku. Napominjemo tek, da kokošima nesilicama, koje borave ponajviše unutar ovakovog moderno uređenog kokošinjca, ne smije manjkati pijeska, t. j. sitnih kamenčića, ni vapna i drvenog ugljena. Ovakovim kokošima mnogo vrijede i valjani hranivi prašci (na pr. „Koko"). Iskustvo je pokazalo, da i umjetna rasvjeta zimi povisuje sposobnost nesenja, što je i razumljivo. Kokoši kraj umjetne rasvjete uzimaju više hrane, jer ne liježu tako rano, kako bi lijegale da su u tami.

Za nastor uzima se najbolje oduga sječkana slama. Zimi neka je sloj takve slame debeo 20—30 cm, a treba ga češće premetati. U jutro i pred večer bacamo zrnatu hranu u taj nastor, da se kokoši što više zabave čeprkanjem, jer to im prija zdravlju.

Za toplotu kokošinjca u žestokoj zimskoj studeni skrbimo tako, da preko zračnih prozora prevjesimo zastore od kakve tkanine a prozore za ventilaciju ponešto pritvorimo. Gdješto će biti potrebno zastor staviti i pred motke za sjedenje, a možda i jedan red motki odstraniti, da se kokoši stisnu na preostalim motkama, kako bi im bilo toplije. Nikako se ne preporuča, da se kokošinjac za žestoke studeni možda loži ili pak da se sasvim zatvore svi zračni prozori i ventili. Poznato je naime, da studen zapravo kokošima ne škodi ni izdaleka toliko, koliko im škodi loš, pokvaren i odviše topao uzduh, pun vodenih para. Mnogi drže kokoši zimi u staji, gdje je znatno toplije nego u običnom kokošinjcu. Pa upravo te kokoši najviše stradavaju od studeni, jer im se vodene isparine slegnu na krestu i resice, koje se onda smrzavaju, čim ovakova kokoš izađe iz tople staje na žešću smrzavicu.

Prikazali smo eto u glavnim potezima moderni kokošinjac, kakav bi trebalo da imadu i naši gojitelji kokoši nesilica, dakako samo oni, koji se uzgojem kokoši bave na veliko. Mnogo štošta od ovoga, bar što se tiče unutrašnjeg uređenja kokošinjca. moglo bi se uzeti i u sasma malim kokošinjcima.

Ali tko uz drugu živad drži tek nekoliko nesilica, ne može a i ne treba da gradi ovakove velike kokošinjce, jer će mu posve dobro poslužiti i manji jednostavniji kokošinjac, kakav predočuju priložene slike 7., 8. i 9. Iz opisa pod ovim slikama vidi se kako su građeni. U narednom broju donijet ćemo slike, i opis posve malih kokošinjaca.

(Svršit će se.)

Pasmine kunića.

(Sa 3 slike.)

(Prema slovenskom od Ivana Schmidta, Kamnica.)

Stjepan Steidl, Virje.

Da si uzgajač po volji izabere koju pasminu kunića za uzgoj, opisujem u kratko slijedeće pasmine:

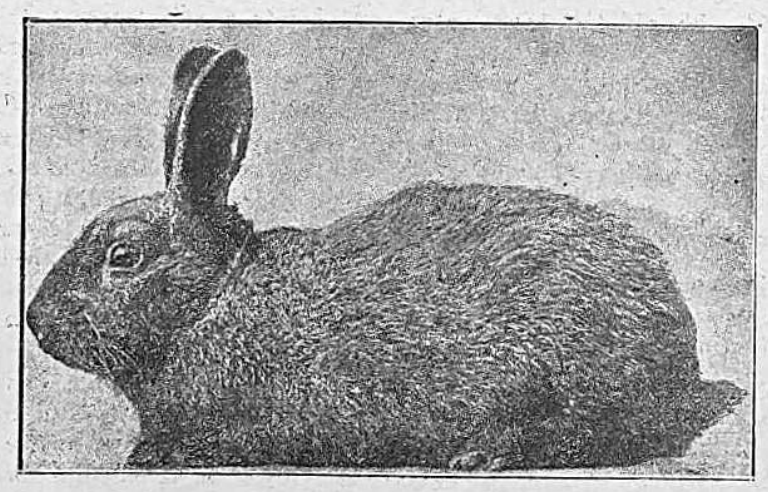

Srebrnasti kunić.

Belgijski orijaš.

Najveća i najteža pasmina kunića jest Belgijski orijaš, koji vrlo brzo raste i ako je pravilno uzgojen u velikim prostorijama, dosegne duljinu od 70 cm. i težinu do 8 kg. Ta pasmina zahtjeva više zrnate hrane a i ostale hrane mora dobivati više i u većim obrocima nego druge pasmine. Ženka neka se pripusti u 10 ili 12 mjeseci starosti, godišnje tri puta. Kod matere neka se ostavi najviše 5—6 mladih kunića. Mladi kunići moraju kod matere ostati najdulje 8—10 tjedana da dovoljno ojačaju prije nego se odbiju, jer ta pasmina rado slabi i postaje

manjom, ako se već u mladosti dovoljno ne razvije. Boja im je zečje siva sa bijelim trbuhom no imade ih željezno sivih, crnih i lisičastih. Prednost imadu zečje i željezno sive boje. Plemenske oznake: dugačko tijelo, dugačke stojeće uši, velike žive oči, kod starijih komada ispoljuje se i lijepi veliki podbradak (podvo-ljak).

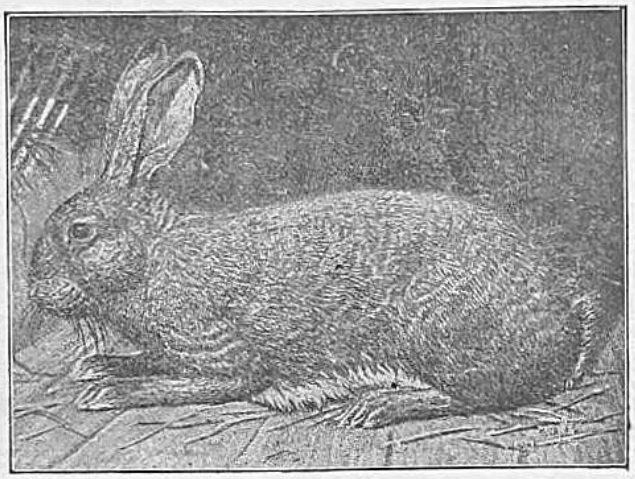

Belgijski orijaški kunić.

Bijeli orijaš.

Bijeli orijaš, nije tako košćat kao Belgijski orijaš. Težina mu je 6—7 kg., duljina 70 cm. Boja mu je čisto bijela, oči crvene. Dlaka je vanredno lijepa, mekana, zbog toga je ova pasmina vrlo obljubljena, no zahtijeva s obzirom na krzno veliku čistoću.

Njemački šareni orijaš.

Veličina mu je ista kao i kod Belgijskih orijaša. Plemenske oznake: orijaška postava, temeljna boja sasma bijela posuta sa crnim pjegama. Hrbat u širini 2—3 prsta crn i to od repa do glave. Pjege se prostiru sa obje strane prsnog koša, okolo očiju, ispod očiju takozvana očna mrlja, naime crna točkica; nosnice također crne. Tih kunića imade sa pjegama i u sivoj, tamnosivoj i žućkastoj boji, no najviše se uzgajaju sa crnim pjegama.

Bečki plavi.

Ta je pasmina kunića rasprostranjena gotovo u svima državama. Uzgojio ju je bečanin Schulz križanjem pojedinih pasmina. Radi svoje boje, odnosno plavog krzna i brzog rastenja vrlo je obljubljena ta pasmina. Težina joj je $3^1/_2$—5 kg. U ljetno doba vrlo rado postane krzno kao rđave boje uslijed sunca, no prava boja se mijenjanjem zimske dlake opet vrati. Rđa dolazi obično kada kunići prekorače 8 mjeseci dobe. Mladi se u prvim mjesecima vrlo brzo razvijaju radi svojih sitnih kostiju. Odrasli davaju više mesa nego li ostali kunići sa debelim kostima. Zbog mesa ih osobito preporučuju.

Francuski ovnoliki.

Ovaj kunić je kratak, glave okrugle, slične ovnovoj. Uha su dugačka, a ušni otvori su tijelu okrenuti. Dosta su mesnati, boje različite, no prednost ima siva te crno-prugasta dlaka. Težina im je do 6 klg.

Engleski ovnoliki.

Taj kunić je sasma sličan francuskom, jedino su mu uha dulja (do 66 cm. duljine i 15 cm. širine.) Boje je sivkaste i tamno-smeđe. Zelenkasta boja dlake imade prednost. Ta se vrsta kunića uzgaja najviše zbog sporta i zabave.

Meisenski ovnoliki.

Boja mu je više srebrnasta, sličan je gore navedenim pasminama, samo je u težini manji (važe obično 4 kilograma).

Srebrnasti kunić.

Nijedna pasmina nema tako staro porijeklo kao ova. Vrlo je otporna, zahtijeva malo hrane ili zrnja, a za rasplod se osobito preporuča. Ženka malo kada izleže više mladih, nego što bi ih mogla odhraniti. Radi svog krasnog krzna vrlo su cijenjeni. Mladi se okote sasma crni i tijekom 3—5 mjeseci izgube crnu boju, koja se u tom vremenu postepeno pretvara u srebrnastu. Plemenska oznaka: Jednaka boja na lijepoj tamnoj podlozi, krzno mekano i gusto. Vrlo lijepog su uzrasta, pa ih se u svakom pogledu preporuča.

Razno iz sitnog živinogojstva.

Perad treba zaštititi od žestoke studeni time, da se peradnjak obloži kukuruzovinom ili da se s prednje strane metne kakova zavjesa. Nikako ne valja peradnjake ugrijavati, jer perad studen lako podnosi, a ako se drži u suviše toplim peradnjacima, raznježi se i tek onda strada od studeni, čim izađe iz peradnjaka. Kadgod je vrijeme ikoliko povoljno, treba da se perad pušta na otvoren prostor uz peradnjak, gdje u tu svrhu očistimo snijeg. I u samom peradnjaku treba udesiti, da kokoši imadu dosta prilike čeprkati, a treba i pijeska za pješčanu kupelj.

Vinski trop nije loša hrana za kokoši. Tko ga ima, neka ga na zgodnu mjestu sasipa i pusti kokoši da po miloj volji po njemu čeprkaju tražeći sjemenke grožđa koje kano da im vrlo prijaju.

Kolera peradi opasna je zarazna bolest, koja napada svu našu domaću perad i to gdješto tako, da čitava jata peradi preko noći pogibaju. Uzročnik ove zarazne bolesti jest jedan bakterij (Bacillus avisepticus,) koji se nalazi ne samo u krvi nego osobito i u izmetinama bolesne životinje. Gdje se u peradnjacima ne drži najveća čistoća, dolaze i ove izmetine lako u hranu, pa se tako ubrzo zarazi sva perad, koja tu hranu jede. Bolest ovu mogu da raznesu i vrapci, štakori i miševi, kunići i slične životinje pa i tekuti.

Od zaraze pa do oboljenja prođe 12—48 sati, no perad od kolere ne ugiba uvijek brzo, jer često bolest potraje i po više dana. U takvim slučajevima sumnjiva je sva ona perad, koja ne jede jer nema nikakve želje k jelu. Spuštenih krila i nakostrušenog perja, podrhtavajući kao od studeni, skutri se oboljela perad, skrivajući glavu pod krilo. Tijelo im je vruće i do 44° C. Često im iz nosnih otvora izlazi i neka sluz, teško dišu i bespomoćno otvaraju kljun, hvatajuć zrak; povraćaju a dobiju i žestok proljev. Izmetine su vodenaste, sluzave, žuto-bijele ili zelene a vrlo gadno zaudaraju. Kresta i rese budu crveno plave boje. Životinje naglo slabe i konačno uz grčeve uginu. Meso uginule peradi crveno je kao da je kuhano.

Liječenje oboljele peradi obično ne urodi nikakovim uspjehom, pa treba svu pomnju prikloniti tomu, da spriječimo obolenje. U tu svrhu rabi se cijepljenje, kojim se mogu lakše oboljele životinje i izliječiti. U vodu, koju perad pije, uspemo 10 grama zelene galice na 1 litru vode. Zdravu perad treba od bolesne odmah odijeliti te joj oprati noge i cijelo tijelo sa 2%-tnom ra-

stopinom lizola, a onda držati u prostoriji gdje do tada nije bilo bolesne peradi. Čim se među zdravom peradi javi ikoji sumnjiv komad, treba ga odmah odstraniti. Peradnjak, gdje se je pojavila kolera, treba temeljito raskužiti 5%-tnom karbolnom otopinom, stelju spaliti. Nakon raskužbe ovapniti cio peradnjak. Lako oboljelu perad možemo zaklati, jer kuhano ili pečeno meso tada ne može ljudskom zdravlju ni malo naškoditi. Teže bolesnu perad treba zaklati i spaliti, ili zakopati u zemlju i politi vapnom. —

Ovce u staji hranimo samo onda, kad je nemoguće da ih tjeramo na pašu. U staji dajemo im sijena i to na svaku odraslu ovcu od prilike nešto više od $1^1/_2$ kg dnevno. Za ovce je najbolje ono sijeno, koje potječe sa suhih livada. Kao zimska hrana za ovce vrlo je dobro i sijeno od djeteline, lucerne, esparzete, grahorice i vučike, a isto tako i sušeno lišće bjelogoričnog drveća. Djelomično može se mjesto sijena davati i slama, osobito zobena, bilo cijela bilo sječkana. Uza sječkanu slamu dobro je davati ovcama valjano oprane i usitnjene različne korijenjače, krumpir, repu, uljene pogače, prekrupljeno žitno zrnje i t. d.

Napojasta hrana ovcama se može davati samo u malim količinama, jer im osobito ne prija. Rasplodnim ovnovima kao i ovcama poslije jagnjenja dajemo nešto više žitnog zrnja (ječma, zobi). Sve mahunjače (bob, grašak) vrlo su krepka ali i nešto preskupa hrana za ovce. Slama od mahunjača dobra je hrana za ovce, a od lišća dobro je lišće od: akacije, javora, jablana, vrbe, brijesta, breze, jasena, lipe, šumskog kestena, duda, (murve) i vinove loze. Lišće od hrasta i lješnika sadrži nešto više tanina pa se s toga smije tek po malo davati, a ne preporuča se davati lišće od bukve i divljeg kestena.

Hrani za ovce treba primješati i malo soli, od prilike 3—4 grama na glavu. Dobro je u ovčjoj staji ovjesiti komad kamene soli, da ju ovce po volji ližu. — Ovce treba dvaput dnevno i napojiti svježom i pitkom vodom, koju za žešće studeni držimo nekoliko vremena prije napajanja u staji, da ne bude suviše studena.

Sve sitne domaće životinje treba da njegujemo potrebnom pomnjom, pa naročito skrbimo, da staje budu dovoljno zračne i tople i da životinje imaju uvijek dovoljno stelje. Skrbiti treba da i same životinje budu vazda čiste, da ih ne napadne kakova gamad. Njega kože važan je uvjet zdravlja. — Mokra, uparena ili smrznuta krma može životinjama jako naškoditi. Rasplodnim i bređim životinjama treba davati što bolju i krepčiju krmu. Koze, ovce i svinje treba za povoljna vremena po mogućnosti bar jedanput dnevno puštati van staje, a staju za to vrijeme valjano prozračiti.

Obrano mlijeko i surutka kao hrana za piliće. Kao dobra hrana za piliće preporuča se obrano mlijeko. Pokušaji izvedeni nedavno na pokusnoj stanici u Cap-Rouge u Kanadi dokazuju, da se ovakova hrana zaista isplaćuje. Obrano mlijeko (i surutka) mnogo je bolje nego neobrano mlijeko, koje je teško probavljivo. I ponešto kiselo obrano mlijeko može se davati, a uza to daje se i voda za piće. Budući da ono može uzrokovati i laki proljev, miješa se sa takovom hranom, koja djeluje protivno. Obrano mlijeko odlična je hrana i za kokoši nesilice.

U pčelinjaku skrbiti nam je, da se ničim ne narušava mir, jer se pčele nalaze kao u nekom polusnu, iz kojeg ih ne smijemo buditi. Za žešće studeni obložit ćemo košnice još bolje, naročito na onoj strani, s koje udaraju jaki vjetrovi. Ako vjetar udara s prednje strane, treba osim toga i leto zakloniti i suziti većma nego li inače za mirna vremena.

Razne vijesti.

Kongres poljoprivrednika saziva Srpsko Poljoprivredno društvo na dan 13. novembra t. g. u 9 časova prije podne u svome Domu u Beogradu (Nemanjina ul. br. 11.) Na taj kongres pozvane su sve poljoprivredne ustanove, poljoprivredni i ekonomski stručnjaci, privrednici i prijatelji poljske privrede iz cijele države. Kongres će raspraviti ova pitanja:

1. O uticaju državnih, samoupravnih i privatnih poljoprivrednih institucija, kao i poljoprivredne propagande uopće, na napredak poljske privrede kod nas. Referirat će g. Dr. T. Mitrović, II. predsjednik S. P. društva.

2. O cjelishodnosti prenošenja državnih poljoprivrednih škola, rasadnika i dobara na samoupravna tijela. Referisat će g. M. Stojanović, član Upravnog Odbora S. P. Društva.

3. O rezultatima, koje su do sada pokazale samoupravne poljoprivredne ustanove u našoj zemlji i mjerama za poboljšanje naše poljoprivredne službe. Referirat će g. Bor. Lj. Nešić, inspektor S. P. Društva.

Po svakom od istaknutih pitanja otvorit će se potpuno slobodna diskusija u cilju donošenja potrebnih zaključaka.

100.000 komada voćnih divljaka I-a vrsti od 6-10 mm. i II-a od 3—5 mm. debljine, i t.d. ima na prodaju vinograd.-voćarski stručnjak Janko (Ivan) Šarić u Petrovaradinu. Budući da nam se u njegovom oglasu za oktobar potkrala jedna pogriješka, ispravljamo i upozoravamo na njegove oglase u ovome broju.

Izložba cvijeća, voća i povrća u Virovitici bila je priređena 29. i 30. oktobra t. g. u gombaoni tamošnje gimnazije. Od cvijeća isticale se brojne i vrlo lijepe krizanteme, ali je bilo i mnogo drugog ukrasnog bilja, lijepo uzgojenog i pomno njegovanog. Posebnu pozornost brojnih posjetilaca privlačila je skupina malih haktusa. Među voćem bilo je najviše jabuka, jedrih i vrlo lijepih te ukusno izloženih. Vidjelo se i mnogo konzerviranog voća i lijepog povrća. Cijela izložba veoma je uspjela, pa služi na čast izložiteljima i priredivačima.

Izložbu cvijeća, napose dahlija i krizantema priredila je **velevrtlarija Jankomir** na poticaj društva „Hrvatska žena" a u korist siromašne škol. djece zagrebačke. Izložba je priređena u srednjoj dvorani Umjetničkog paviljona dne 28. i 29. X., a uspjela je u svakom pogledu vanredno.

Prijatelje krizantema i drugog jesenskog cvijeća upozoravamo, neka ne propuste pogledati češće izloge zagrebačkih cvijetnih trgovina napose naših stalnih oglasivača g. T. Svobode (Ilica 37) i g. A. Gabrića (Marovska ul. 25).

Pitanja i odgovori.

G. Dr. R. D—ć, Brčko (Bosna). Limun se presađuje tek svake dvije ili tri godine, a pritom se uzima tek nešto malo veći cvjetni lonac negoli onaj, u kojemu je limun do tada bio. Nije dobro, da ste ga presadili u posudu sa mnogo više zemlje, jer u posudi ima suviše velika količina zemlje, koju nije limun prorastao svojim korijenjem, a potom se onda ni vlaga od zalijevanja ne razdijeljuje jednolično. Dokle dopire korijenje, isparuje se vlaga redovito, a gdje je prazna zemlja bez korijenja, tu vlaga zastaje, pa se ponovnim zalijevanjem još i uvećava. Jeste li kod presađenja pazili na potrebnu drenažu, zbog koje treba da na svakoj posudi bude na dnu jedna ili više rupica,

kroz koje izlazi suvišak vlage a ulazi u zemlju i uzduh, koji je korijenju potrebit zbog disanja. Limun nikako ne podnaša suviše toplu sobu. Niste li ga možda u suviše gnojnu zemlju presadili? Njemu najbolje prija smjesa od zemlje tratinjače (2 dijela) sa po jednim dijelom lisnjače i posve zrelog komposta. Ako ste uzeli takovu ili sličnu smjesu, nije li možda u kompostu bilo kakovih jetkih sastojina, kao što se zna dogoditi, ako kompost sadrži nerazmjerno velike količine pepela. — Ako u svemu ovome niste učinili ništa pogrješna, ne treba da se uplašite da će vam limun propasti, što mu se vršike grana suše, jer se i kod posve ispravnog postupka gdješto opaža slična pojava sušenja, koja nestane čim se biljka posve prilagodi novim prilikama nakon presadenja. U protivnom slučaju trebat će limun presaditi u zemlju sa obilnom primjesom sitnog (riječnog) pijeska, a kod toga oprezno mu pregledati korijenje, pa možda i bolesno korijenje izrezati a grane na krošnjici primjereno prikratiti. Ovako liječen limun ne izložiti jakom suncu, a češće ga rositi ponešto mlakom vodom dok se ne oporavi.

G. J. V—ć, Sušak. Nabavom sjemena od ruža penjalica ne možete nikako polučiti svrhu. da naime na taj način dodete do nekih lijepih sorta (Hiawatha, Crimson Rambler i dr.) Ove kao i uopće sve druge mnogobrojne oplemenjene sorte ruža mogu se doduše i sjemenom umnažati, ali tako umnožene ruže cvatu jednostavnim, prostim cvjetom, koji je manje ili više sličan cvijetu naše divlje ruže (šipka). I najplemenitija ruža podivlja, kad ju sjemenom umnožimo. Želite li dakle. da imate nekoje oplemenjene lijepe sorte ruža, treba da nabavite već oplemenjene t. j. okulirane (pupovanjem kalamljene) ruže, koje onda usadite u svom vrtu, a nekoje sorte dobro uspijevaju i u sanducima. Svake godine treba plemenite ruže obrezati i njegovati prema uputama, kojih ne manjka u našem listu. Saditi se mogu u jesen sve do blizu smrzavice ili pak rano u proljeću. Gotovo sve ruže penjalice, za koje nas pitate, možete nabaviti od velevrtlarije „Jankomir“ d. d., Stenjevac kraj Zagreba. Cijena po komadu 11 Dinara.

Gg. Braća M—ć, Brčko. Nahrbtni raspršilnik „Ideal L B“ sa sadržinom 12 litara, načinjen je iz poliranog bakra, a cijena mu je D. 620·— Može se rabiti za štrcanje šljiva. jer raspršuje na 10 metara visine.

G. Kosta R—ć, Novi Bečej (Banat). Tuluske guste mogli biste nabaviti jedino od kojeg francuskog gojilišta, jer nam nije poznato domaće gojilište ove pasmine gusaka. — Kokoši Leghorn i patke Peking pasmine imalo je do sada perad:stvo Gazdić u Vel. Grđevcu. U koliko želite nabaviti koju od navedenih pasmina iz inozemstva, spremni smo Vam preporučiti nekolike tvrtke.

Književne vijesti.

Zadrugar, koledar Hrvatskih seljačkih zadruga za godinu 1928. stoji samo 6 dinara, a naručuje se izravno kod Sred. Saveza hrv. seljačkih zadruga, Zagreb (Ulica bar. Jelačića.)

T. Kovačević: **Povišenje proizvodnje na livadama**. Cijena 5 dinara. Ova dobra knjižica može se naručiti i kod naše uprave.

Ing. agr. Drag. J. Grujić, prof: **Bolesti pernate živine.** Cijena D. 10.— Primili smo upravo prije zaključka redakcije ovu knjižicu našeg saradnika (štamp. ćirilicom), prolistali i pregledali ju, pa je preporučamo svima onima, koji se za bolesti domaće peradi zanimaju. Knjižica se može naručiti i od naše uprave.

Věstnik Československé Akademie Zemědělské br 8. sa obilnim sadržajem, stoji 32 Kč.

Sbornik Č. A. Z., god. II., br. 4., sadrži na 157 stranica ove radnje: Dr. P. MILOVIDOV: Biometrička razmatranja na cvijetu trešnje. — Prof. Dr. OTAKAR LAXA: Iz mikroskopije sira. — Doc. Ing. ALOIS NECHLEBA: Šumski požari. — Prof. Dr. ing. O. KOPECKY: Mikrometrička istraživanja ječmenog zrnja u klasu. Ing. Dr. VÁCLAV KAŠ: O razvoju korijenovih bakterija. — Cijena ovom svesku je 32 Kč. — Oba ova izdanja naručuju se od: Č. A. Z., Prag XII., Chocholouškova ul. „Dům Zemědělské Osvěty“.

Osobne vijesti.

Stjepan Nestl, gradski vrtlar u Varaždinu imenovan je nakon 30-godišnjeg svog službovanja kod gradske općine u Varaždinu vrtlarskim nadzornikom.

Poznavajući g. Nestla kao vještog stručnjaka, mi se tom imenovanju veselimo te mu čestitamo. **Hinko Wilhelm.**

Spoljna (izvozna i uvozna) trgovina voća i povrća u kraljevini S. H. S.

O trgovini voća i povrća kod nas se kanda vodi najmanje računa i toj se trgovačkoj grani posvećuje najmanje pažnje. A ipak što se tiče dobre prođe, kako u samoj našoj zemlji tako i u inozemstvu, stoji ta trgovina na prvome mjestu. Sve naše zalihe proizvedenog voća i povrća, pa i manje vrijedne kvalitete, rasprodaju se bez velike muke a često upravo i na jagmu.

Ovako dobre prođe nema ni kod naših žitarica, a ni kod stoke, jer se znade sa kakvim je različitim poteškoćama skopčana spoljna trgovina. A poznato je, kako se teško bori i trgovina drugih naših različnih proizvoda.

Prema tomu što je najravnije, nego da se što više pažnje posveti onoj trgovačkoj našoj grani, koja pokazuje dobru prođu.

Glavne vrsti voća naše spoljne trgovine jesu: suhe šljive, orasi i jabuke, a glavne vrsti povrća: grah, luk i krumpir.

Štogod iole boljeg ima za izvoz u jabukama i orasima, to se odmah u jeseni izveze, tako da najlošija roba ostane za pokriće potrebe u zemlji. Glavne zalihe suhih šljiva također se redovno prodaju u inostranstvo.

Glede povrća može se reći, da je potražnja za dobrim vrstima našega pasulja (graha) u inostranstvo stalna, dok je neznatnija u pogledu luka i krumpira radi manje proizvodnje.

Evo koliko je u prošle tri godine iznosio naš izvoz voća i povrća:

(Vrijednost u dinarima)

	God. 1924.	God. 1925.	God. 1926.
Varivo i povrće	189,373.171;	92,956.700;	94,688.962.
Voće	250,712.212;	261,564.807;	325,450.740.
Južno voće	3,957.126;	704.751;	1,667.492.

Izvoz sviju zemljoradničkih naših proizvoda kreće se između dvije do tri i po milijarde Dinara godišnje, a od toga na voće i povrće otpada tri i po do četiri stotine milijuna Dinara.

Kada dakle znamo da od svih proizvoda zemljoradničkih voće i povrće nailazi na najbolju prođu u inostranstvu, a ipak sačinjava znatno manji dio nego ostali zemljoradnički proizvodi, onda treba nastojati upoznati se izbliže sa ovom trgovinom te ispitati, nebi li se ovako unosna trgovina u korist našeg naroda dala povisiti.

(Svršit će se.)

Jesam li podmirio pretplatu do konca godine 1927.?

Izdavač i odgovorni urednik: **Stjepan Pirnat, prof., Zagreb, Ciglana 24.** — Tisak: **M. Šek, Zagreb, Berislavićeva ul. 7.**

Gospodarske knjige

razašiljemo samo našim pretplatnicima po narudžbi i uz **unaprijed** poslan novac:

Adametz dr. prof.: **Živinogojstvo.** Opći dio	Din.	130·—
Broz Kv.: **Pčelarstvo**	„	8·—
Bek V.: **Guske, patke i pure** (sa slikama)	„	5·—
Bek V.: **Kokoši** (sa slikama)	„	5·—
Častek: **Gojidba kunića** (sa slikama)	„	4·—
Dobržauskl: **Uputa za trgovinu voća i povrća**	„	12·—
Degen i Kern: **Nadam i kolika**	„	5·—
Filipović dr.: **Mljekarstvo** (sa slikama)	„	30·—
Filipović dr.: **Sirarstvo** (sa slikama)	„	36·—
Grujić prof: **Racionalno gajenje svinja** (ćiril.) (sa sl.)	„	20·—
Grujić prof.: **Bolesti pernate živine** (ćirilicom)	„	10.--
Jagić: **Živinski liječnik** (sa slikama)	„	36·—
Kaitner prof.: **Berba i vrijenje vina**	„	5·—
Kern dr. prof.: **Prva pomoć nastradalim životinjama** (sa slikama)	„	18·—
Kovačević: **Povišenje ratarske proizvodnje**	„	5·—
Kovačević: **Povišenje proizvodnje na livadama**	„	5·—
Krištof dr.: **Vrbanac, metiljavost, ikričavost** (sa sl.)	„	5·—
Mandekić dr. prof.: **Čilska salitra** (sa slikama)	„	5·—
„ „ „ **Gnojidba livada** (sa slikama)	„	12·—
„ „ „ **Racionalna upotreba umjetnih gnojiva** (ćirilica iii latinica)	„	2·—
„ „ „ **O krumpiru**	„	20·—
„ „ „ **Vapneni dušik, njegova upotreba i djelovanje**	„	8·—
Morović: **Peronospora i oidium**	„	3·—
Muačević dr.: **Šećerna repa** (ćirilicom) (sa slikama)	„	12·—
Prohaska dr.: **Govedarstvo I.** Pasmine i uzgoj goveda. (Sa 51 slikom)	„	56·—
Prohaska dr.: **Govedarstvo II.** Krmiva, hranidba goveda. (Sa 12 (slika)	„	48·—
Popović: **O kukuruzu** (sa slikama)	„	15·—
Pirnat prof.: **Povrćarstvo** (sa slikama) — Knjižarska cijena Din. 20·—, a za naše pretplatnike	„	15·—
Pirnat prof.: **Cvijeće u sobi,** (sa 132 slike). Knjiž. cijena Din. 28·—, za naše pretplatnike	„	24·—
Radić I. prof.: **Peronospora, oidium i trsni moljac**	„	3·50
Radić I. prof.: **Vino od trsa do trošidbe**	„	50·—
Radić I. prof.: **Vinogradarsto i pivničarstvo** (110 sl.)	„	25·—
Radić I. prof.: **Voće i njegova upotreba** (sa slikama)	„	10·—
Rajčević M. prof.: **Porođaji domaćih životinja**	„	5·—
Rajčević M. prof.: **Uzgoj, hranjenje i bolesti svinja**	„	5·—
Ritig I. prof.: **Vinogradarstvo** (sa slikama)	„	80·—
Ritig I. prof.: **Vinarstvo** (sa slikama)	„	60·—
Sitarić: **Pčelarstvo**	„	10·—
Steinhausz: **Nonius** (sa slikama)	„	25·—
„ **Lipicanac** (sa slikama)	„	50·—
„ **Slinavka i šap. Svinjska kuga**	„	3·—
Šeringer: **Uređenje gnojišta**	„	3·—
Turk agr.: **Gospodarstvo** (Novo izdanje) sa slikama	„	230·—
Vouk dr. prof.: **Mali gljivar**	„	10·—
Wittmann: **Pučko pčelarenje** (sa slikama)	„	15·—
Wittmann: **Pčelarenje** (sa slikama)	„	20·—

Ovim cijenama **treba priračunati poštarinu** i to kod narudžbe do 20 Dinara — 1 Dinar, a za svakih daljnih 30 Dinara — po 1 Dinar. Knjige se šalju **samo poštom!**

Uprava „UZORNI VRTLAR" Zagreb I.
Poštanski pretinac broj 201.

100.000 komada

voćnih divljaka I.-a od 6—10 mm, II.-a od 3—5 mm debljine. Jabučne, kruškove, zajamčeno pikirano. Prunus Mirabolana, Trešnje i Višnje. Uz niske, bezkonkurenčne cijene rasprodaje:

JANKO (IVAN) ŠARIĆ
vinogradarsko-voćarski stručnjak
Petrovaradin - Majur (Srijem)

Žive ograde

trebam 250 metara duljine za proljeće. — Ponude sa naznakom potrebnog broja komada, vrsti, visine i starosti sadjenica, te cijene na:
Dr. Simeona A. Živkovića u Novoj Gradiški
advokata i kr. javnog bilježnika

Što je „PIRETRIN"?

Piretrin je garantovano čisti, u cijelom vijetu priznati produkat dalmatinskog buhača, najbolje sredstvo za tamanjenje svakovrsne gamadi: **U kućanstvu:** proti buha, muha, moljaca, stjenica, žohara, komaraca, mravaca, glista, puževa i t. d, **U poljodjelstvu:** protiv svih lisnih ušenaca, gusjenica, crvl, moljaca, žižica i t. d, **U živinogojstvu:** protiv ušiju na govedima, svinjadi, marvi, te protiv tekuti u perndarstvu. — Svugdje, gdje nikakvo drugo sredstvo ne pomaže, tad moraš upotrebiti **Piretrin,** jer nije otrov, nije upaljiv, ne ostavlja mrlje, ugodnog je mirisa! **Piretrin** se dobiva svagdje, a pobliže upute daje:

PIRETRIN D. D., ZAGREB
B cesta broj 35

Želite li u **jesen** kao i u **zimi** da uzgojite zdrave i

marljive nesilice

tad je sada najzgodnije vrijeme, da ih prehranjujete sa

KOKO hranivim praškom za živinu!

To je ujedno najdjelotvornije sredstvo proti bolestima peradi. — Omoti po 10·—, 40·— i 115·— Dinara za gotovo kod:

Zoltan Šumaher - Crvenka S. H. S.
kemijsko-farmaceutski laboratorij

Jesam li?

uplatio pretplatu.

Dr. Mandekić:

DŽEPNI POLJOPRIVREDNI KALENDAR 1928.

izašao je iz štampe s velikim sadržajem iz sviju grana gospodarstva. Ove su godine sva poglavlja proširena te kalendar imade 240 stranica. Cijena je samo Din. 20·—, a dobije se u svim knjižarama, u upravi „Jutarnjeg Lista", u Upravi „Uzornog Vrtlara", kao i kod izdavača:

Prof. dr. V. MANDEKIĆ, Zagreb Kipni trg 7,

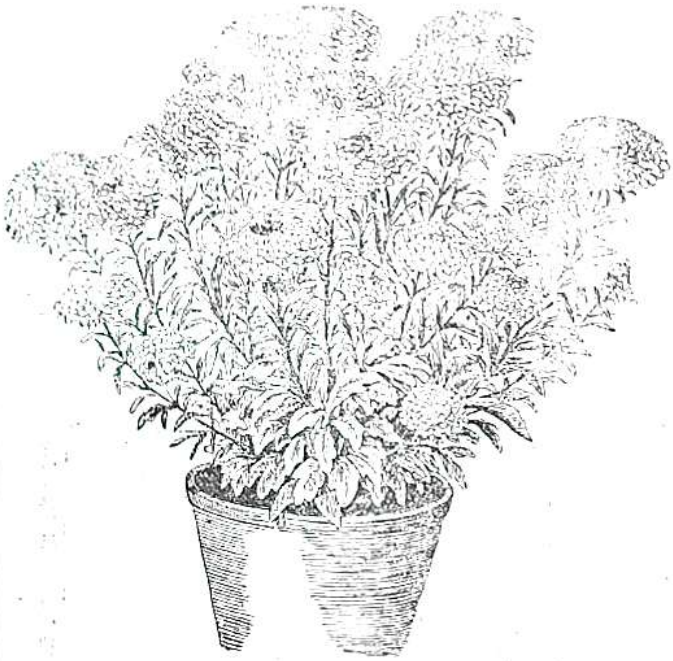

KNJIGA O CVIJEĆU

Cvijeće u sobi

na predprozornici i balkonu

(UZGOJ I NJEGA BILJAKA LONČANICA)

sa 123 slike i bojadisanom slikom na omotu.
Knjižarska cijena Dinara 28.
(Tvrdo vezana sa zlatotiskom Din. 40.)

Naši pretplatnici dobivaju ovu knjigu za Din. 24. (tvrdo vez. Dinara 38.) poštom od Uprave „Uzorni Vrtlar", Zagreb, Pošt. pretinac 201.

Knjiga je odlično ocijenjena u hrvatskim, srpskim i slovenskim listovima. — Sadrži sve potrebne upute o uzgoju i njezi sobnog cvijeća. Naročito je važno, da se sa sobnim cvijećem zimi valjano postupa. Upute o tome nalaze se u ovoj knjizi. Svojom ukusnom opremom ova knjiga je osim toga vrlo lijep dar za Nikolinje ili za Božić. —

NIJEDAN LJUBITELJ SOBNOG CVIJEĆA NEKA NE BUDE BEZ OVE KNJIGE!

Knjiga o povrću

POVRĆARSTVO

(Uputa u proizvodnju povrća)
od prof. Stj. Pirnata

Cijena 20 Dinara.

Pretplatnici „Uzornog Vrtlara" dobivaju od nas ovu knjigu zajedno sa poštarinom — dok se ne iscrpi još mala zaliha

za 15 Dinara

!!!

NAJBOLJI PRAVI
HARZER-
KANARINCI

počam od 8 Maraka. Pjevači-prednjaci, parovi za uzgoj, poput snijega bijeli kanarinci. Krletke, ptičja hrana i ptičji lijekovi. ☞ Ilustrovani cjenik besplatno.

Grosszucht Heydenreich,
Bad Suderode in Harz (Njemačka).

Liječenje voćaka preko zime osigurava za narednu godinu
zdrav i mnogobrojan plod.
Poškropite voćke za vrijeme zime u danima brez mraza

DRVORIN-OM

to je
u vodi topivi
voćni karbolineum.
Drvorin uništava sve
kukce, gusjenice i jajašca,
koja bi inače prezimila na voćki.
Drvorin uništava mahovinu na zapuštenim voćkama. Kora na voćkama se pomlađuje i postaje glatkom. **Drvorin** štiti protiv raka. Za 10 voćaka potrebno je 5 kg.

Upute i cjenike šalje besplatno

"Kaštel" tvornica kemijsko-farmaceutskih proizvoda d. d. **Karlovac**

Tisak M. Šek, Zagreb.